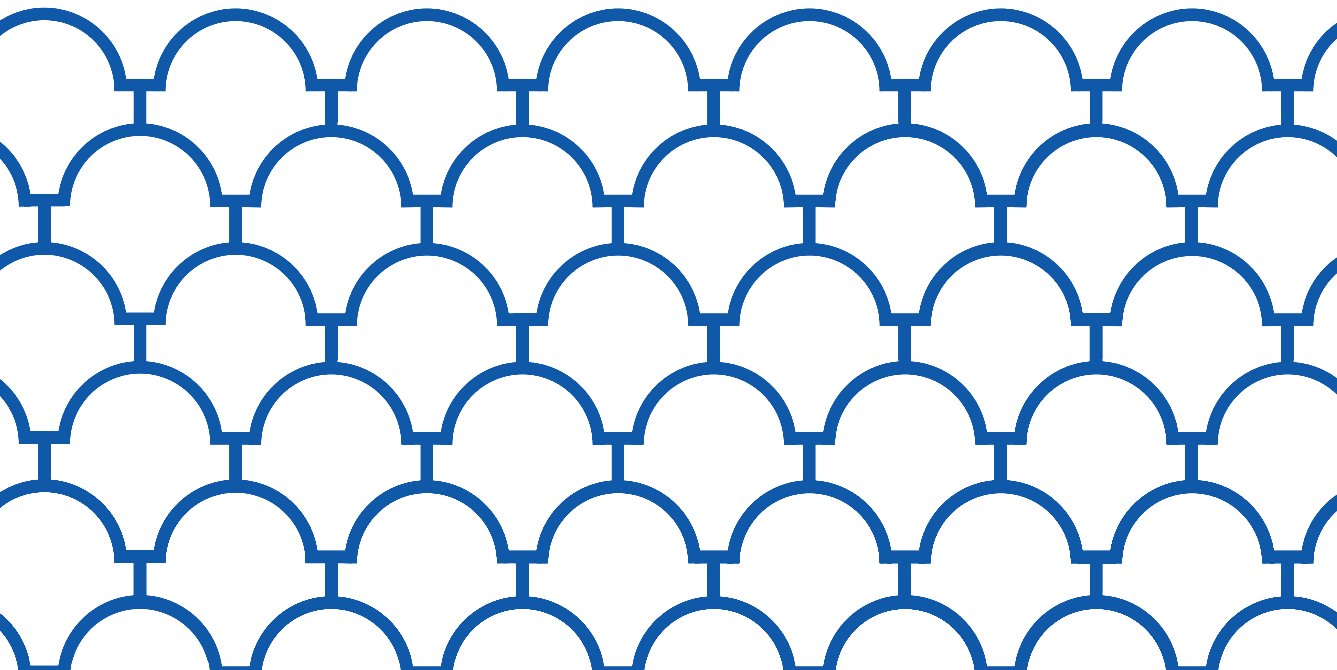

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus

2024

K 2/2025 vp

**POHJOISMAIDEN NEUVOSTON
SUOMEN VALTUUSKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS
2024**

HELSINKI 2025

ISSN 1237-0584

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO
Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta antaa oheisen kertomuksen neuvoston toiminnasta vuonna 2024. Kertomuksessa selostetaan neuvoston istuntoja ja kokouksia toimintavuoden aikana sekä esitetään katsaus Suomen valtuuskunnan yleiseen toimintaan vuoden aikana.

Helsingissä 25.4.2025

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Ville Väyrynen
puheenjohtaja

Mari Herranen
sihteeri

Sisällys

1. Tiivistelmä	2
2. Suomen valtuuskunnan toiminta	2
2.1. Valtuuskunnan kokoukset ja ministerikuulemiset	3
2.2. Valtuuskunnan muut tapaamiset ja koulutukset	4
2.3. Puheenjohtajuusvuoden 2026 valmistelut	5
3. Työ Pohjoismaiden neuvostossa kertomusvuoden aikana	5
3.1. Islannin puheenjohtajuusvuosi neuvostossa	5
3.2. Pohjoismaiden neuvoston budjetti	6
3.3. Pohjoismaiden neuvoston viestintä	6
3.4. Puheenjohtajisto	7
3.5. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa	8
3.6. Hyvinvointi Pohjolassa	8
3.7. Kestävä Pohjola	9
3.8. Kasvu ja kehitys Pohjolassa	9
3.9. Tarkastuskomitea	10
4. Helsingin sopimuksen päivittäminen	11
4.1. Helsingin sopimuksen päivitystä käsittelevä työryhmä	11
4.2. Puheenjohtajiston ehdotus Helsingin sopimuksen päivittämisestä ja istuntokäsittely	12
4.3. Suomen valtuuskunnan näkemykset Helsingin sopimuksen päivitykseen	13
5. Teemaistunto	13
5.1. Turvallisuus, rauha ja varautuminen Pohjois-Atlantilla	13
5.2. Ajankohtaiskeskustelu: tulevaisuuden pohjoismainen liikenneyhteistyö	14
5.3. Yhteistyöministerien selonteko ja kyselytunti	15
5.4. Tiedonanto Helsingin sopimuksen päivittämisestä	15
5.5. Lausunto Israelin ja Palestiinan välisestä tilanteesta	15
6. Täysistunto: Rauha ja turvallisuus arktisella alueella	16
6.1. Presidentti Zelenskyi istunnon vieraana	16
6.2. Pohjoismaiden pääministerien ja hallitusten päämiesten huippukokous	17
6.3. Ulkoministerien ja puolustusministerien selonteot	18
6.4. Yhteistyöministerien selonteot ja kyselytunti	18

6.5. Istunnon kansainväliset vieraat	19
6.5.1. Svjatlana Tsih'anouskaja istunnon kutsuvieraspuhujana	19
6.5.2. Istunnon kansainvälisten vieraiden seminaari	20
6.6. Istunnon muut oheistapahtumat.....	20
6.7. Kokoukset ministerien kanssa	21
7. Vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa	21
7.1. Ruotsin puheenjohtajuusvuosi ministerineuvostossa	22
7.2. Suositukset	22
7.3. Poliittiset dialogit	22
7.3.1. Poliittinen dialogi yhteispohjoismaisesta panostuksesta pyhiinvaellusreitteihin ..	22
7.3.2. Poliittinen dialogi esteettisistä injektioista ja muista kirurgisista kauneusoperaatioista	22
7.3.3. Poliittinen dialogi Itämeren merituulivoiman turvaamista koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä	23
7.3.4. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan poliittiset dialogit.....	23
7.4. Kirjalliset ja suulliset kysymykset	23
7.5. Pohjoismaisen yhteistyön budjetti	24
7.6. Pohjolan visio ja ministerineuvoston uudet toimintasuunnitelmat.....	25
7.7. Valtuuskunnan tapaaminen ministerineuvoston pääsihteerin kanssa.....	26
8. Liikkuvuus Pohjolassa.....	26
8.1. Rajaestetyö	26
8.2. Seminaari pohjoismaisista verosäännöistä.....	28
8.3. Suomen ja Ruotsin valtuuskuntien opintovierailu Tornio-Haaparantaan	28
9. Kansainvälinen ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö.....	28
9.1. Valko-Venäjä-seminaari	28
9.2. Alueellinen yhteistyö	29
9.2.1. Baltian yleiskokous.....	29
9.2.2. Itämeri-yhteistyö	30
9.3. Puolustuspoliittinen pyöreän pöydän keskustelu	31
10. Tulevan vuoden pohjoismainen yhteistyö	31
10.1. Tulevat puheenjohtajuuskaudet.....	31
10.1.1. Parlamentaarin yhteistyö 2025	31

10.1.2. Hallituspuolen pohjoismainen yhteistyö 2025	32
10.2. Suomen valtuuskunnan isännöimät kokoukset 2025	32
10.3. Suomen puheenjohtajuusvuosi neuvostossa 2026	32
LIITE 1 Suomen valtuuskunta 2024	33
LIITE 2 Esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2024.....	36
LIITE 3 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2024	44

Puolueiden nimilyhenteet

kesk	Suomen Keskusta
kok	Kansallinen Kokoomus
ps	Perussuomalaiset
r	Suomen ruotsalainen kansanpuolue
sd	Suomen Sosialidemokraattinen Puolue
vas	Vasemmistoliitto
vihr	Vihreä liitto
Lib	Liberalerna på Åland
MSÅ	Moderat Samling på Åland
ÅC	Åländsk Center
ÅSD	Ålands socialdemokrater

1. Tiivistelmä

Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi Islanti. Puheenjohtajuuskaudella keskiössä oli arktisen alueen rauha ja turvallisuus. Islannin puheenjohtajakauden ohjelma keskittyi lisäksi ympäristöön ja tasa-arvoon. Hallitustenvälisen pohjoismaisen yhteistyön eli Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajamaana toimi kertomusvuonna Ruotsi.

Pohjoismaiden neuvoston 76. täysistunto järjestettiin 28.–31. lokakuuta Reykjavíkissa Islannin yleiskäräjillä eli parlamentissa (Alþingi) ja Reykjavíkin kaupungintalolla. Istunnon pääteema oli Islannin puheenjohtajuusohjelmaa mukaillen rauha ja turvallisuus arktisella alueella. Istunnossa oli läsnä merkittävä kansainvälispoliittinen ulottuvuus, kun vieraspuhujina toimivat Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi ja Valko-Venäjän demokratialiikkeen johtaja Svjatlana Tsih'anouskaja.

Neuvoston vuotuinen teemaistunto pidettiin ensimmäistä kertaa Färsaarilla, Tórshavnissa 8.–9. huhtikuuta. Istunnon teemana oli turvallisuus, rauha ja varautuminen Pohjois-Atlantilla. Keskusteluissa korostettiin pohjoismaisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitystä muuttuneessa turvallisuustilanteessa, Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien vaikutusta puolustusyhteistyöhön sekä Pohjois-Atlantin ja arktisen alueen geopolitiittista asemaa.

Pohjoismaiden neuvoston ja Suomen valtuuskunnan työtä kertomusvuonna leimasi vahvasti keskustelu Helsingin sopimuksen päivittämisestä. Neuvoston asettaman parlamentaarisen työryhmän raportti aiheesta valmistui neuvoston teemaistuntoon huhtikuussa, ja suositus Pohjoismaiden hallituksille päivittää sopimus hyväksyttiin yksimielisesti neuvoston täysistunnossa Reykjavíkissa lokakuussa. Helsingin sopimuksen päivittämistä pidetään välttämättömänä, jotta pohjoismainen yhteistyö pysyisi ajan tasalla ja heijastaisi pohjoismaisten yhteiskuntien ja yhteistyön kehitystä. Keskeisenä tavoitteena on, että Helsingin sopimukseen sisällytettäisiin sellaisia nykyisiä yhteistyöaloja, joita ei ole sopimuksessa huomioitu: erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, siviiliturvallisuus, varautuminen ja yhteiskuntaturvallisuus.

Suomen valtuuskunta on kertomusvuoden aikana käynyt vuoropuhelua useiden ministerien kanssa ajan-kohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä sekä muutoinkin jatkanut yhteistyötään pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavien viranomaisten ja järjestöjen kanssa. Suomen valtuuskunta, erityisesti sen työvaliokunta, käynnisti kertomusvuoden lopussa Suomen Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2026 puheenjohtajuuskauden valmistelut.

2. Suomen valtuuskunnan toiminta

Valtuuskunnalla oli kertomusvuoden aikana yhdeksän kokousta. Näistä yksi oli järjestäytymiskokous, jossa valtuuskunnalle valittiin uusi puheenjohtaja. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi 6. syyskuuta saakka edustaja Karoliina Partanen (kok) ja tämän jälkeen edustaja Ville Väyrynen (kok). Valtuuskunnan varapuheenjohtajana toimi koko vuoden ajan edustaja Kim Berg (sd).

Valtuuskunta järjesti vuoden aikana kaksi ylimääräistä kokousta, joissa käsiteltiin yksinomaan Helsingin sopimuksen päivittämistä. Muihin kokouksiin kutsuttiin kuultavaksi eri alojen ministereitä tai asiantuntijoita, joiden kanssa käytiin keskustelua pohjoismaisen yhteistyön ajankohtaisista kysymyksistä. Lähes kaikissa valtuuskunnan kokouksissa agendalla oli myös pohjoismainen rajaestetyö.

Valtuuskunnan kokouksiin osallistui pysyvästi Nuorten Pohjoismaiden neuvoston (Ungdomens Nordiska Råd, UNR) edustaja, ulkoministeriön pohjoismaisen yhteistyön sihteeristön virkahenkilö sekä rajaesteneuvoston suomalaisjäsen Kimmo Sasi.

2.1. Valtuuskunnan kokoukset ja ministerikuulemiset

Helmikuussa valtuuskunnan kuultavana kävi sisäministeri Mari Rantanen. Ministeri kertoi pohjoismaisen yhteistyön olevan tiivistä sisäministeriön hallinnonaloilla, vaikka virallista ministerineuvostoa ei ole. Hän nosti erityisesti esiin viimeaikaisen yhteistyön Suomen rajatilanteeseen liittyen ja mainitsi myös paluoperaatiot sekä tiiviin poliisiyhteistyön. EU on Suomelle tärkein viiteryhmä maahanmuutto- ja turvapaikkalainsäädännössä, mutta myös pohjoismaisessa yhteistyöryhmässä käsitellään maahanmuutto-, turvapaikka- ja kansalaisuusasioita. Ministeri korosti kansainvälisen yhteistyön merkitystä jengirikollisuuden torjunnassa, ja hallitusohjelman mukaisesti tässä seurataan tarkasti muiden Pohjoismaiden toimia. Vuoropuhelussa valtuuskunnan kanssa käsiteltiin jengirikollisten oleskeluluvan epäämistä ja palauttamista, rajaesteiden osalta erityisesti henkilötietojen vaihtoa sekä tarvetta perustaa sisäministeriön hallinnonalalle oma, erillinen ministerineuvosto.

Huhtikuussa valtuuskunnan vieraana oli oikeusministeri Leena Meri. Ministeri nosti puheenvuorossaan esiin vilkkaan yhteistyön pohjoismaisten ministerikollegoidensa ja virkahenkilöiden välillä, jolla pyritään torjumaan nuorisorikollisuutta ja rikollisjengeihin värväämistä. Pohjoismaat ovat vaihtaneet tietoja rangaistusten koventamisesta ja vankien siirroista. Tulevassa oikeussektorin yhteistyöohjelmassa keskitytään järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan, kokemusten vaihtoon ja tutkimushankkeisiin. Vuonna 2022 perustettiin pohjoismainen verkosto ihmiskaupan torjumiseksi, ja uusi pohjoismainen poliisiverkosto on aloittamassa toimintansa. Ministeri totesi, että lainvalmistelussa huomioidaan Pohjoismaiden väliset rajaesteet. Oikeusalan digitaalinen tiedonvaihto rikos- ja siviiliasioissa etenee vuodesta 2025 lähtien EU:n puitteissa, ja tämän takia Norja ja Islanti eivät ole mukana alussa. Suomen ja Ahvenanmaan vuoden 2025 Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden tulevassa puheenjohtajuusohjelmassa tullaan korostamaan kriisinkestävyttä, luottamusta, nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaa, demokratian vahvistamista, korruption torjuntaa ja vankeinhoitoalan yhteistyötä. Keskusteluissa valtuuskunnan kanssa käsiteltiin tietojen luovutusta, Helsingin sopimuksen päivittämistä, EU-vaikuttamista ja ihmiskaupan torjuntaa.

Kesäkuun kokouksessa valtuuskunta sai tietoisikun Pohjoismaiden itsehallintoalueiden asemasta. Kokouksessa ulkoministeriön lähetystöneuvos Christina Lehtinen alusti Grönlannin ja Färsaarten asemasta kansainvälisissä suhteissa ja erityisesti Tanskan sisällä käytävästä keskustelusta. Ulkopoliittisen institutun ohjelmajohtaja Katja Creutz kertoi puolestaan Färsaarten, Grönlannin ja Ahvenanmaan asemasta Helsingin sopimuksen puitteissa.

Syyskuun kokouksen vieraana oli ulkoministeri Elina Valtonen, joka keskittyi puheenvuorossaan Pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittiseen yhteistyöhön. Hän mainitsi kokonaisturvallisuuden edistämisen olevan avain kriisivarautumisen ja resilienssin vahvistamiselle ja nosti esille pääministeri Orpon vuonna 2023 tekemän aloitteen Pohjoismaiden huoltovarmuusverkoston perustamisesta. Valtonen painotti Nato-pelotteen merkitystä sekä Suomen ja Yhdysvaltojen välisen puolustusyhteistyösopimuksen tärkeyttä. Kaikilla Pohjoismailla on myös kahdenväliset turvallisuussitoumukset Ukrainan kanssa. Valtonen korosti puolustusyhteistyön tärkeyttä erityisesti Ruotsin kanssa. Hän mainitsi myös Suomen ja Norjan jakaman maarajan Venäjän kanssa sekä Tanskan luopumisen EU:n turvallisuus- ja puolustusyhteistyötä koskeneesta varaumastaan. Valtuuskunnan jäsenten ministerille esittämän kysymykset koskivat Helsingin sopimuksen päivittämistä, Pohjoismaiden tukea Afganistanin naisille, huoltovarmuusverkoston kehittämistä, Lähi-idän tilannetta ja päätöksiä Naton komentokeskuksesta.

Lokakuussa valtuuskunnan kokouksen vieraana kävi Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön viestintäpäällikkö Niina Aagaard ja erityisasiantuntija Tiina Gustafsson, jotka kertoivat Pohjoismaiden neuvostolle annettavista tulkkauks-, käännös- ja viestintäpalveluista. Keskustelun pääaihe oli Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön johtajan päätös perustaa neuvoston sihteeristöön uusi, oma viestintätiimi ja

tämän päätöksen aiheuttamat budjettiseuraukset. Valtuuskunta ilmaisi huolensa tulkkaus- ja käännöskustannusten noususta ja päätti seurata tarkasti kustannusten kehitystä.

Vuoden viimeisessä kokouksessa joulukuussa valtuuskunnan kuultavana oli pääministeri Petteri Orpo. Pääministeri korosti valtuuskunnalle pohjoismaisen yhteistyön tärkeyttä erityisesti nykyisessä turvallisuustilanteessa. Hän esitteli Suomen ja Ahvenanmaan vuoden 2025 Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskauden teemoja, jotka keskittyvät lapsiin ja nuoriin, yhteiskuntaturvallisuuteen ja kriiseihin varautumiseen. Orpo mainitsi myös huoltovarmuusverkoston kehittämisen, rajaesteet, kilpailukyvyn ja digikasvatuksen. Pääministeri käsitteli Itämeren tilannetta ja varjolaivastoa, korostaen kansainvälisen merioikeuden merkitystä ja pohjoismaista yhteistyötä. Hän totesi, että Pohjoismaat kuuluvat samaan Naton johtorakenteeseen, ja painotti liikenneinfrastruktuurin kehittämisen tärkeyttä. Keskustelussa valtuuskunnan kanssa nousi esiin huoli Suomen kansallisen rajaestetyön heikkenemisestä ministerineuvoston toiminnan vuoksi. Lisäksi käsiteltiin Ahvenanmaan osallistumista merivalvontaan ja Haga-yhteistyöhön, liikenneministerineuvoston perustamista sekä varjolaivaston ympäristöriskejä. Pääministeri totesi, että pohjoismainen yhteistyö on nyt tärkeämpää kuin koskaan ja Suomen tulevat puheenjohtajuuskaudet ministerineuvostossa ja neuvostossa tarjoavat hyvät edellytykset sen edistämiseen.

2.2. Valtuuskunnan muut tapaamiset ja koulutukset

Valtuuskunnalla oli lokakuussa epävirallinen tapaaminen opetusministeri Anders Adlercreutzin kanssa, jotta valtuuskunnan jäsenet saisivat mahdollisuuden keskustella uuden pohjoismaisen yhteistyön ministerin kanssa. Vapaamuotoisessa tilaisuudessa keskusteltiin pohjoismaisen yhteistyön ajankohtaisista kysymyksistä ja vaihdettiin alustavia ajatuksia Suomen ja Ahvenanmaan tulevasta Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajuuskaudesta 2025 sekä sitä seuraavasta Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuuskaudesta 2026. Epävirallista ja vapaamuotoista keskustelua valtuuskunnan ja pohjoismaisesta yhteistyöstä vastaavan ministerin välillä pidettiin tärkeänä ottaen huomioon Suomen tulevat puheenjohtajuusvuodet, ja formaattia päätettiin jatkaa.

Valtuuskunnalle järjestettiin vuoden aikana myös koulutustilaisuuksia ja tietoiskuja eri aiheista. Helsingin sopimus ja sen uudistaminen olivat valtuuskunnan agendalla koko vuoden ajan, ja valtuuskunnalle järjestettiin tietoisku aiheesta helmikuussa. Tilaisuudessa aiheesta alustivat oikeustieteen tohtori, professori Pia Letto-Vanamo ja Pohjoismaiden tutkimuksen professori Johan Strang. Professori Letto-Vanamon puheenvuoro käsitteli Helsingin sopimuksen historiaa ja sopimuksen oikeudellista viitekehystä, kun taas professori Strang nosti puheenvuorossaan esiin pohjoismaisen yhteistyön viimeaikaisen kehityksen ja sen vaikutuksen Helsingin sopimukseen. Alustusten jälkeen valtuuskunta kävi aiheesta keskustelua.

Rajaesteisiin liittyen Suomen valtuuskunta järjesti toukokuussa yhteistyössä ulkoministeriön ja Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa seminaarin pohjoismaisista verosäännöistä liikkuvuuden edistämiseksi. Suomen valtuuskunnan jäseniä osallistui myös maaliskuussa Ruotsin valtuuskunnan järjestämälle opintomatkalle Tornio-Haaparantaan, jossa tutustuttiin alueen konkreettisiin rajaesteisiin. Näitä käsitellään tarkemmin kohdissa 8.2. ja 8.3.

Suomen entinen Moskovan-suurlähettiläs ja nykyinen ulkoministeriön strategijahtaja Antti Helanterä piti marraskuussa eduskunnan kansainvälisten valtuuskuntien jäsenille alustuksen nyky-Venäjästä. Tilaisuudessa kuultiin suorasanaista analyysia ja laajaan kokemukseen perustuvia näkökulmia Venäjästä ja sen todennäköisistä tulevaisuuden kehityskuluista, ja se tarjosi mahdollisuuden kysymyksille ja keskustelulle. Marraskuussa valtuuskunnan jäsenet kutsuttiin eduskunnan kansainvälisen osaston järjestämään Nato-tietoiskuun, jossa luotiin katsaus ajankohtaisiin Nato-kysymyksiin ja paneuduttiin Nato-jäsenyyden vaikutuksiin Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan sekä kansalliseen Nato-koordinaatioon.

2.3. Puheenjohtajuusvuoden 2026 valmistelut

Suomi toimii Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana vuonna 2026. Puheenjohtajuus tarkoittaa sitä, että eduskunta ja Suomen valtuuskunta isännöivät neuvoston täysistunnon viikolla 44 sekä istunnon yhteydessä järjestettävän Pohjoismaiden neuvoston palkintojenjakotilaisuuden. Tämän lisäksi valtuuskunta laatii puheenjohtajuusvuodelle ohjelman ja neuvoston työtä johtaa suomalainen presidentti ja varapresidentti. Suomen valtuuskunnan puheenjohtajuusohjelma esitellään ja hyväksytään neuvoston istunnossa Tukholmassa lokakuun lopussa 2025. Tuolloin valitaan myös Suomen valtuuskunnan ehdotuksesta suomalainen neuvoston presidentti ja suomalainen varapresidentti vuodelle 2026.

Valtuuskunta päätti kokouksessaan 23. lokakuuta, että Suomen puheenjohtajuusvuoden 2026 ohjelman laadinnasta ja toteutuksesta vastaa valtuuskunnan työvaliokunta. Työvaliokunnalla oli vuoden lopussa kaksi kokousta, joissa käynnistettiin puheenjohtajuusohjelman valmistelu. Työvaliokunta on käynyt lähetekeskustelun puheenjohtajuusohjelman sisällöstä ja teemoista sekä haarukoinut ohjelman alustavat pääaiheet. Puheenjohtajuusohjelman laadinta ja puheenjohtajuusvuoden muut valmistelut jatkuvat vuonna 2025.

3. Työ Pohjoismaiden neuvostossa kertomusvuoden aikana

Pohjoismaiden neuvoston edustajat tekevät konkreettista poliittista yhteistyötä ensisijaisesti neuvoston puheenjohtajistossa ja neljässä valiokunnassa. Neuvosto järjestää kalenterivuoden aikana viisi rinnakkaista puheenjohtajiston ja valiokuntien kokousta. Lisäksi puheenjohtajisto pitää kuudennen kokouksen vuoden lopussa. Kaikki neuvoston varsinaiset jäsenet kuuluvat joko puheenjohtajistoon tai yhteen valiokuntaan. Suomen valtuuskunnan jäsenten jakautuminen eri toimielimiin kertomusvuoden aikana löytyy liitteestä 1.

3.1. Islannin puheenjohtajuusvuosi neuvostossa

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajuus kiertää vuosittain jäsenmaiden välillä, ja neuvoston täysistunto pidetään aina siinä maassa, jolla puheenjohtajuus on. Puheenjohtajamaa laatii puheenjohtajuuskauden ohjelman, jonka tarkoituksena on nostaa esiin vuoden tärkeimpiä kohteita neuvoston työssä ja pohjoismaisessa yhteistyössä. Neuvoston työtä johtavat puheenjohtajuusmaasta valitut presidentti ja varapresidentti. Presidentin tehtävänä on johtaa puheenjohtajiston kokouksia sekä huolehtia siitä, että puheenjohtajiston toimintasuunnitelma on ajan tasalla ja että yhteyksiä kansallisiin parlamentteihin, lähialueisiin ja tärkeisiin kansainvälisiin järjestöihin hoidetaan mahdollisimman hyvin. Presidentti ja varapresidentti myös edustavat neuvostoa eri tilaisuuksissa niin Pohjoismaissa kuin kansainvälisestikin.

Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana toimi Islanti. Islannin puheenjohtajuusohjelman teemat näkyivät kertomusvuoden aikana puheenjohtajiston ja valiokuntien työssä sekä teemoina neuvoston istunnoissa. Islannin puheenjohtajuuskaudella keskiössä oli arktisen alueen rauha ja turvallisuus. Puheenjohtajuusohjelman mukaan Pohjolan tulee pyrkiä siihen, että strategisesti tärkeällä arktisella alueella ei edelleenkaan synny sotilaallisia jännitteitä. Lisäksi edistettiin rauhanomaista yhteistyötä kansainvälisillä foorumeilla. Islannin puheenjohtajuusohjelman pääotsikko *Rauha ja turvallisuus arktisella alueella* viittasi tarpeeseen vaalia Pohjoismaiden ja niiden arktisten liittolaisten turvallisuutta. Samalla tulisi vähentää alueen jännitteitä ja keskittyä entistä enemmän rauhanomaisiin ratkaisuihin. Puheenjohtajuusohjelmassa korostettiin erityisesti hyvinvointia ja tulevaisuuden näkymiä arktisella alueella. Muut teemat keskittyivät informaatioympäristön epäjärjestykseen ja mediaan sekä ympäristö- ja ilmastokysymyksiin.

3.2. Pohjoismaiden neuvoston budjetti

Pohjoismaiden neuvoston budjetti on hallinnollinen budjetti, josta maksetaan muun muassa puoluerhymätuki, puheenjohtajiston ja valiokuntien työ, kokous- ja matkakustannukset, tulkkaus ja kääntäminen, julkaisut sekä neuvoston sihteeristön hallintokustannukset henkilöstökuluineen. Pohjoismaiden neuvoston kertomusvuoden budjetti oli 40,7 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 5,5 miljoonaa euroa). Neuvoston budjetin vahvistaa vuosittain puheenjohtajisto.

Neuvoston viisi kansallista parlamenttia maksavat jäsenmaksua Pohjoismaiden neuvostolle bruttokansantuloon pohjautuvan jakoperusteen mukaan. Suomen eduskunnan jäsenmaksu on noin 835 000 euroa vuodessa, minkä lisäksi eduskunta isännöi vuosittain paria kolmea neuvoston kokousta. Viiden vuoden välein eduskunta järjestää neuvoston täysistunnon ja palkintojenjakotilaisuuden ja vastaa niiden järjestelykustannuksista. Neuvoston talouteen kohdistuu paineita, koska muun muassa matkakulut ja tulkkaus- ja käännöskulut ovat nousseet ja neuvoston ja ministerineuvoston välinen hallintosopimus on päivitetty. Neuvoston budjettiin tehdään vuosittainen indeksikorotus. Kansallisten parlamenttien jäsenmaksu Itämeren parlamentaarikkokonferenssille (BSPC) on kertomusvuodesta lähtien erotettu Pohjoismaiden neuvoston jäsenmaksusta.

Puheenjohtajiston asettama budjettiryhmä käsittelee budjettiin liittyvät asiat. Työryhmä valmistelee vuoden aikana puheenjohtajiston kokouksissa esitettävät, budjettiin ja tilinpäätökseen liittyvät aineistot. Budjettityöryhmän suomalaiset jäsenet kertomusvuoden aikana olivat edustaja Juho Eerola ja edustaja Jouni Ovaska.

Puheenjohtajisto hyväksyi vuoden 2025 tulo- ja menokehyksen syyskuun kokouksessa ja lopullisen budjetin joulukuun kokouksessaan. Pohjoismaiden neuvoston taloussäännön 6 §:n mukaan puheenjohtajiston tulee vahvistaa budjetti joulukuun 15. päivään mennessä. Pohjoismaiden neuvoston taloussäännön mukaan tilivuoden ylijäämä maksetaan pääsääntöisesti takaisin jäsenmaille. Puheenjohtajisto voi kuitenkin päättää, että mahdollinen ylijäämä voidaan siirtää seuraavalle budjettivuodelle yhtä tai useampaa erityistä käyttötarkoitusta varten. Viime vuosina puheenjohtajisto on päättänyt siirtää varat puheenjohtajiston käyttövaroihin. Puheenjohtajisto päätti joulukuun kokouksessa, että neuvoston budjettivuoden 2023 tulos, 2 802 426 Tanskan kruunua, maksetaan takaisin jäsenmaille sen lisäksi, että rahoitetaan Nuorten Pohjoismaiden neuvoston kesäleiriprojektia.

3.3. Pohjoismaiden neuvoston viestintä

Pohjoismaiden neuvoston viestintään tehdään muutoksia, kun neuvoston sihteeristön uusi viestintätiimi aloittaa toimintansa 1. tammikuuta 2025. Pohjoismaiden neuvosto palkkaa vuoden 2025 alusta kaksi viestintäasiantuntijaa, jotka vastaavat jatkossa Pohjoismaiden neuvoston viestinnästä. Tähän asti Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston yhteisellä viestintäosastolla on työskennellyt viisi viestintäasiantuntijaa.

Neuvoston johtajan päättämän viestintäuudistuksen yhteydessä Pohjoismaiden neuvoston sihteeristön ja Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön välinen viestintäsopimus päivitettiin. Sihteeristö on päättänyt muuttaa viestintäsopimusta viestintäpalvelujen osalta. Muutos ei koske viestintäsopimuksen muita osia kuten verkkopalveluja, tulkkausta ja käännöksiä sekä julkaisuutoimintaa, vaan ne jatkuvat kuten aiemmin. Neuvoston johtaja on luvannut viestintämuutoksen olevan kustannusneutraali. Suomen valtuuskunta on esittänyt huolensa kustannusten noususta ja muutosten vaikutuksesta neuvoston budjettiin. Sopimuksen ohi menevästä ylimääräisestä palvelusta ministerineuvoston viestintäosasto laskuttaa neuvostoa toteutuneiden kulujen mukaan erikseen. Päivitetty viestintäsopimus allekirjoitettiin joulukuun lopussa.

3.4. Puheenjohtajisto

Pohjoismaiden neuvoston poliittinen johto eli puheenjohtajisto vastaa neuvoston yleisistä poliittisista kysymyksistä, työsuunnitelmasta ja budjetista sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan parlamentaariseen yhteistyöstä. Kertomusvuoden aikana on ollut erityistä fokuksa puolustus- ja siviilivalmiusyhteistyössä.

Puheenjohtajisto kokoontui kuusi kertaa kertomusvuoden aikana. Kokouksissa käsiteltiin useita eri jäsenaloitteita, pohjoismaista budjettia, Helsingin sopimuksen päivittämistä, kansainvälisen strategian toteutusta ja istuntovalmisteluun liittyviä asioita. Puheenjohtajisto tapaa säännöllisesti pohjoismaisia ministereitä ja kansainvälisiä parlamentaarisia järjestöjä vuoden aikana. Erillinen vuosittainen tapaaminen Baltian yleiskokouksen kanssa oli Oslossa 10. joulukuuta aiheesta tekoäly.

Pohjoismaiden neuvoston ulkopoliittista agenda on hallinnut Ukraina sen jälkeen, kun Venäjä aloitti hyökkäyssotansa helmikuussa 2022. Neuvosto on tuominnut Venäjän toimet jyrkästi ja ilmaissut täyden tukensa Ukrainalle. Yhteydet Venäjän ja Valko-Venäjän hallintoon on jäädytetty, mutta on pidetty tärkeänä, että yhteydet oppositioon säilytetään. Neuvostolla on pitkään ollut yhteyksiä venäläisiin ja valkovenäläisiin toimijoihin, ja se on tavannut Valko-Venäjän oppositiota ja kansalaisjärjestöjä vuosittain jo vuodesta 2007 lähtien. Vuoden 2020 Valko-Venäjän vaalien jälkeen seminaareja ei enää ollut mahdollista toteuttaa. Puheenjohtajiston Valko-Venäjä-raportoija, edustaja Kim Berg osallistui Euroopan neuvoston Valko-Venäjä-seminaariin Helsingissä kertomusvuoden tammikuussa (käsitellään tarkemmin kohdassa 9.1).

Neuvoston teemaistunnossa ja varsinaisessa istunnossa käsiteltiin ja hyväksyttiin useita puheenjohtajiston vastuulla olevia asioita. Teemaistunnossa hyväksyttiin jäsenehdotus, joka koski Pohjolan ja Baltian maiden välisen yhteistyön syventämistä. Ehdotuksessa suositeltiin Pohjoismaiden hallituksia edelleen syventämään yhteistyötä ja keskinäistä vaihtoa Baltian maiden hallitusten kanssa molempien alueiden talouksien vahvistamiseksi ja edistämiseksi sekä vapauden ja itsemääräämisoikeuden säilyttämiseksi. Lisäksi päätettiin sisäisellä päätöksellä, että neuvosto jatkaa yhteistyötä ja keskinäisen vaihdon syventämistä Baltian yleiskokouksen kanssa samojen tarkoituksien edistämiseksi.

Reykjavíkin istunnossa hyväksyttiin puheenjohtajiston ehdotus pohjoismaisesta puolustus- ja turvallisuuskomiteasta. Tässä suositellaan Pohjoismaiden hallituksille, että asetetaan pohjoismainen puolustus- ja turvallisuuskomitea, johon kuuluisi myös parlamentaarisia kaikkia Pohjoismaista. Perusteluna komitean perustamiselle on muun muassa se, että Pohjolassa on lukuisia kansallisia puolustus- ja turvallisuuskomiteoita, mutta edelleen puuttuu puolustus- ja turvallisuuskomitea, jolla olisi pohjoismainen mandaatti. Kaikki Pohjoismaat kuuluvat nyt Natoon, ja uusi visio liittyen Nordefcoon (Nordic Defence Cooperation) on hyväksytty, ja sen vuoksi pohjoismaisen puolustus- ja turvallisuuskomitean perustamiselle tulisi olla kaikki edellytykset. Lisäksi tulisi varmistaa kokonaisvaltainen pohjoismainen näkökulma ja parlamentaarinen tuki sisällyttämällä komiteaan pohjoismaisten parlamentaarikoiden edustus.

Puheenjohtajisto on kertomusvuoden kokouksissaan käsitellyt Helsingin sopimuksen päivittämistä. Suomen edustaja puheenjohtajiston alaisessa työryhmässä oli edustaja Juho Eerola. Helsingin sopimuksen päivittämisestä käsitellään tarkemmin kohdassa 4. Puheenjohtajisto päätti syyskuun kokouksessaan Ahvenanmaalla asettaa työryhmän selvittämään, onko Pohjoismaiden neuvoston työjärjestystä mahdollista muuttaa. Selvityksen taustalla on Färssaarten valtuuskunnan ehdotus, jonka mukaan Ahvenanmaan, Färssaarten ja Grönlannin valtuuskunnat saisivat edustuksen puheenjohtajistoon. Työryhmään nimettiin kahdeksan puheenjohtajiston jäsentä ja yksi Nuorten Pohjoismaiden neuvoston edustaja. Työryhmä aloitti työnsä kertomusvuoden joulukuussa, ja työ jatkuu vuonna 2025. Suomen edustaja työryhmässä on niin ikään edustaja Juho Eerola.

3.5. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta työskentelee kulttuuri-, koulutus- ja tutkimusasioiden sekä kieliyhteistyön ja digitalisaatioasioiden parissa. Myös kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoistyön asema kulttuuri- ja koulutusasioissa sekä liikunta- ja ulkoilukysymykset ovat valiokunnan asialistalla. Valiokunnan puheenjohtajana kertomusvuonna toimi Suomen valtuuskunnan jäsen, edustaja Veronika Honkasalo.

Kulttuuriyhteistyön sekä koulutus- ja tutkimusyhteistyön pohjoismaisia budjetteja on leikattu rajusti vuodesta 2021 lähtien, minkä vaikutukset ovat työllistäneet valiokuntaa. Valiokunta kiinnitti kertomusvuonna edelleen erityistä huomiota ministerineuvoston vuoden 2025 budjettiehdotukseen sekä kulttuuri- ja koulutusalan uusiin yhteistyöohjelmiin ja niihin liittyviin työohjelmiin.

Neuvostossa on kertomusvuoden aikana keskusteltu pohjoismaisesta yhteistyöstä tekoälyn yhteiskunnallisessa kehityksessä. Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta on erityisesti keskittynyt yhteis-pohjoismaisiin toimiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja turvallisuuden varmistamiseksi verkossa. Esillä on myös ollut ehdotus teknologiajätteihin kohdistuvasta yhteispohjoismaisesta sääntelystä.

Valiokunta on ollut erityisen huolissaan pohjoismaisten lasten ja nuorten oppimistuloksista sekä kouluissa esiintyvistä väkivallasta ja kiusaamisen seurauksista. Huhtikuussa Suomessa tapahtunut Vantaan Viertolan kouluampuminen synnytti valiokunnassa keskustelun koulukiusaamisen ja väkivallan ehkäisemisestä. Lasten kouluarki Pohjolassa tulee olemaan yksi valiokunnan painopisteistä vuonna 2025. Valiokunta seuraa kehitystä ja haluaa kiinnittää erityistä huomiota kouluviihtyvyyteen ja parempiin oppimistuloksiin sekä löytää yhteispohjoismaisia ratkaisuja turvallisen ja hyvän kouluympäristön luomiseksi. Reykjavíkin täysistunnossa hyväksyttiin valiokunnasta lähtöisin oleva suositus, jonka taustalle kätkeytyi huoli Pohjoismaiden laskusuuntaisista Pisa-tuloksista. Suosituksessa ministerineuvoo kehoitetaan perustamaan opetusalan pohjoismainen verkosto tarjoamaan osaamistukea toimista, joilla parannetaan oppilaiden oppimistuloksia. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden luetun ymmärtämisen ja sanojen merkityksen ymmärtämisen parantamiseen.

Valiokunta on pyrkinyt tukemaan epävakaita maista tulevia opiskelijoita Norjan mallin mukaisen Students at Risk -ohjelman kautta sekä edistämään kulttuuriperinnön asiakirjojen ja esineiden lainoja pohjoismaisten kulttuurilaitosten välillä. Lisäksi valiokunta on kertomusvuoden aikana käsitellyt julkisen palvelun medioiden saatavuutta yli Pohjoismaiden rajojen, Pohjoismaiden neuvoston palkintojen ja palkintojenjaon näkyväksi tekemistä, saamenkielisen opetusaineiston ja saamelaiden opettajien koulutuksen lisäämistä sekä pohjoismaisen elokuva- ja tv-alan asemaa.

3.6. Hyvinvointi Pohjolassa

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta keskittyy työssään pohjoismaiseen hyvinvointimalliin. Sosiaali- ja terveyspolitiikan lisäksi valiokunnan toimialaan kuuluvat haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret, mielenterveys, toimintarajoitteet sekä päihteet ja niiden väärinkäyttö. Valiokunnan asialistalla ovat myös tasa-arvoasiat, LGBTI-oikeudet sekä demokratia- ja ihmisoikeuskysymykset. Muita aihepiirejä ovat pakolaiset, maahanmuutto, kotouttaminen, asuntopolitiikka, digitaaliset hyvinvointiratkaisut sekä alkupe- räiskansojen olot Pohjoismaissa.

Valiokunnan yhtenä kertomusvuoden painopisteenä oli yhteiskunnan ja työmarkkinoiden sosiaalinen kestävyys ja tasa-arvo. Näihin aiheisiin liittyen valiokunta kuuli teemaistunnon yhteydessä Färsaarten LGBTI-järjestöjen edustajia, jotka kertoivat huolestuttavasta hyvinvoinnin heikentymisestä yhteisössä. Valiokunnan kuultavana oli myös Färsaarten oikeusministeri liittyen Färsaarten aborttilainsäädännön uudistamiseen. Uudistus, joka olisi turvannut naisille oikeuden aborttiin 12. raskausviikon loppuun saakka, kaatui kuitenkin Färsaarten parlamentissa kesäkuun alussa. Nämä aiheet nousivat uudelleen

keskusteluun valiokunnan tavatessa Färsaarten tasa-arvosta vastaavan ministerin Reykjavíkin täysistunnossa.

Valiokunnan kesäkokouksessa Jyllannissa, Tanskassa, paneuduttiin valiokunnan tämän vuoden muihin priorisoituihin aiheisiin: ikääntymispolitiikkaan sekä haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten asemaan. Valtiokunta on myös käsitellyt Pohjoismaiden vanhustenhuollon laadun ja saatavuuden parantamiseksi jäsenehdotusta, jossa muun muassa ehdotetaan yhteistyötä parhaiden käytäntöjen, työmenetelmien ja koulutusresurssien jakamisessa.

Reykjavíkin täysistunnossa neuvosto hyväksyi kaksi valiokunnasta lähtöisin olevaa suositusta tasa-arvoisesta ilmastopolitiikasta sekä pohjoismaisesta yhteistyöstä rasismiin ja ekstremismin torjumiseksi. Suositus tasa-arvoisesta ilmastopolitiikasta korostaa tasa-arvonäkökulman huomioimista ilmastopolitiikassa ja suosittaa ministerineuvostoa analysoimaan ja arvioimaan ilmastotoimia tasa-arvonäkökulmasta sekä varmistamaan naisten vaikutusmahdollisuudet ilmastosiirtymän kaikilla osa-alueilla. Suosituksessa pohjoismaisesta yhteistyöstä rasismiin ja ekstremismin torjumiseksi Pohjoismaiden hallituksia kehoitetaan laatimaan suunnitelmat Pohjoismaiden äärioikeistolaisuutta käsittelevän raportin suositusten seuraamiseksi.

3.7. Kestävä Pohjola

Kestävä Pohjola -valiokunta keskittyy työssään ympäristön- ja luonnonsuojeluun sekä luonnonvaroihin muun muassa maa-, metsä- ja kalataloudessa. Työhön kuuluvat oleellisesti myös ilmastoasiat ja ilmastomuutoksen vaikutukset. Valiokunnan toimialaan kuuluvat lisäksi kuluttajan oikeudet, kalastushalinto, maatalous- ja elintarvikkepolitiikka, ydinturvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys.

Kertomusvuonna kiertotalous oli keskeinen ala valiokunnalle. Valiokunnan työhön kuului muun muassa aloitteita liittyen resurssien kierrätykseen, tuottajavastuuseen tekstiiliteollisuudessa, ilmastoälykkääseen rakentamiseen, pakkausten pohjoismaiseen ympäristömerkintään ja ruokajätteen vähentämiseen. Valiokunta keskittyi kertomusvuonna vahvistamaan pohjoismaista yhteistyötä ilmastomuutoksen torjumisessa ja sopeutumisessa sen vaikutuksiin. Tämä johti hyväksymään useita aloitteita, jotka koskevat fossiilisten resurssien käytön avoimuutta, ilmastomuutoksen uhkaa arktisella alueella ja yhteistyötä kestävyiden edistämiseksi, aurinkovoiman käyttöönoton edistämistä suuremmilla pysäköintialueilla ja yhteistyötä pohjoismaisen ruokaturvan kehittämisessä.

Biologinen monimuotoisuus oli niin ikään yksi valiokunnan painopistealueista kertomusvuonna. Valiokunta keskusteli siitä, miten Pohjoismaat voivat parhaiten seurata YK:n biodiversiteettisopimuksen toteutumista. Istunnossa hyväksyttiin suositus Pohjoismaiden ministerineuvostolle biodiversiteettisopimuksen pohjoismaisista jatkotoimista. Valiokunta on käsitellyt ehdotuksia pohjoismaiseksi biodiversiteetti- ja luonnonsuojeluyhteistyöksi. Jatkotoimena valiokunnan suosituksesta kertomusvuoden syksyllä perustettiin ilmaston ja luonnon monimuotoisuusrahasto nuorille.

Ympäristöriskillisuuden torjunta on myös ollut vahvasti esillä valiokunnan työssä. Lisäksi valiokunta on saanut päätökseen useita aloitteita, jotka liittyvät yritysten vastuuseen ihmisoikeuksista ja luonnonvarojen käytöstä, luonnonsurmasta ja kansainvälistä ympäristöriskillisuutta koskevasta lainsäädännöstä. Valiokunta on myös hyväksynyt suosituksen syvänmeren kaivostoiminnan väliaikaisesta kieltämisestä.

3.8. Kasvu ja kehitys Pohjolassa

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta käsittelee asioita ja aiheita, jotka liittyvät työmarkkinoihin ja työympäristöön, elinkeinoihin, kauppaan ja teollisuuteen, energiaan, rajaesteiden torjumiseen sekä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen. Sen toimialaan kuuluvat myös talous- ja rahapolitiikka: esimerkiksi tutkimuksen, tuotannon ja kaupan edellytykset sekä niihin liittyen markkinoiden ja työmarkkinoiden

vapaa liikkuvuus Pohjoismaissa. Muita valiokunnan käsittelemiä aihepiirejä ovat alue- ja rakennepoliitiikka, viestintä ja tietotekniikka.

Elämme suurta teknologista ja järjestelmämurrosta. Samalla pohjoismaisia yhteiskuntia leimaa luottamus, pitkälle edistynyt digitalisaatio sekä verrattain pienet kielet. Kuinka voisimme hyödyntää Pohjoismaissa tekoälyä suuremman tehokkuuden saavuttamiseksi tavalla, joka on samalla kestävä ja turvallinen? Laadunvarmistus, saavutettavuus, etiikka, hakkerointi ja energiatehokkuus – erityisesti näillä osa-alueilla Pohjoismaat voivat valiokunnan mukaan tiivistää yhteistyötä.

Kertomusvuonna valiokunta on käsitellyt pohjoismaista tekoäly-yhteistyötä yhteiskunnallisen kehityksen näkökulmasta. Vaikka tekoäly tuo demokraattisille yhteiskunnille hyötyjä, se aiheuttaa myös haasteita muun muassa lainsäädännön osalta. Tekoäly tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia kokonaisturvallisuuden tukemiseksi esimerkiksi kyberturvallisuuden ja elintarviketuotannon osalta. Näitä edistämään valiokunta katsoi, että Pohjoismaiden tulisi yhdessä perustaa monialainen osaamiskeskus, jonka tavoitteena olisi toimia kokoavana voimana tekoälyn haasteiden ja mahdollisuuksien käsittelyssä. Keskukseen tulisi koostua ainakin yliopistojen, elinkeinoelämän, viranomaisten ja kansalaisyhteiskunnan edustajista, jotta tekoälyn käsittelyä ja käyttöä Pohjoismaissa voitaisiin koordinoida kustannustehokkaasti yhteisvoimin.

Teemaistunnon yhteydessä valiokunnassa nousivat esille erityisesti infrastruktuurikysymykset, ja hallituksia vaadittiin vahvistamaan tämän sektorin koordinoitua sekä perustamaan liikenneministerineuvoston. On tärkeää koordinoida yhdessä Pohjoismaiden kesken nykyisten liikenneverkkojen kunnostamista ja uusien perustamista kestävästi ja saavutettavasti. Kesäkokouksessaan Kiirunassa, Ruotsissa, valiokunta paneutui pohjoisimpien alueiden liikenne- ja logistiikkayhteyksiin sekä infraan nykyisen geopolittisen tilanteen varjossa. Valiokunta myös tutustui alueen elinkeinoelämään ja matkailuun. Pohjoismaiden pohjoisimpien alueiden yhteistyö oli valiokunnan mielestä entistäkin tärkeämpää kilpailukykyyn, kestäväan talouskasvuun, logistiikan sekä puolustuksen takia. Valiokunta kuuli muun muassa Narvikin sataman kehityshankkeista sekä Itämerelle ulottuvan kaksoisraiteen tarpeesta. Lisäksi valiokunta keskusteli infrastruktuurin yhteensovittamisesta Pohjoismaiden välillä kriisiaikoina sekä matkustusmahdollisuuksien parantamisesta ja yksinkertaistamisesta Pohjoismaissa.

Valiokunta vaati poliittista dialogia maiden hallituksilta saadakseen kokonaiskuvan pohjoismaisesta verosopimuksesta. Vastauksia haluttiin erityisesti siihen, milloin ja miten Pohjoismaiden välisen verosopimuksen uudistukset pannaan täytäntöön, onko Pohjoismaiden välinen koordinoitua vireillä vai tullaanko nykyinen pohjoismainen verosopimus korvaamaan kokonaan eurooppalaisella sopimuksella ennen vuotta 2030. Valiokunta katsoi, että nykyisten sopimusten yksinkertaistaminen ja/tai yhteispohjoismaisen verosopimuksen uudistaminen tarjoaisi toisessa maassa työskenteleville paremman turvan myös esimerkiksi kriisiaikoina. Valiokunta halusi tietää myös, mitä hallitukset tekevät parantaakseen sotilaallisen ja siviili-infran yhteensovittamiseksi kriisiaikoina.

Reykjavíkin istunnossa hyväksyttiin matkustusmahdollisuuksien parantamiseksi ja yksinkertaistamiseksi ehdotukset, joissa esitetään alueidenvälisen joukkoliikenneverkoston laajentamista sekä yhteispohjoismaisen lippujärjestelmän luomista. Integraatiota edistäisi myös yöjunaliikennemahdollisuuksien parantaminen sekä Pohjoismaiden oma Interrail-kortti, joka tarjoaisi myös ympäristöystävällisemmän matkailuvaihtoehdon erityisesti nuorille.

3.9. Tarkastuskomitea

Tarkastuskomitea valvoo yhteispohjoismaisin varoin rahoitettavaa toimintaa, päätösten toteutusta. Sen työkalupakkiin kuuluvat muun muassa vierailut yhteispohjoismaista rahoitusta saaviin laitoksiin, joiden tarkoitus on tuottaa yhteispohjoismaista hyötyä, asiantuntijoiden kuuleminen, vuosikertomusten

tarkastus sekä tarvittaessa tilintarkastuskertomusten käsittely ja kommentointi. Lisäksi tarkastuskomitea analysoi Pohjoismaiden ministerineuvoston laitoksille lähettämiä niin kutsuttuja ohjauskirjeitä ja antaa tarvittaessa näiden pohjalta suosituksia tai huomautuksia.

Kertomusvuonna tarkastuskomitea pohti ja analysoi neuvostossa käsiteltävien asioiden vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta etsien vastauksia siihen, mikä on vireille laitettujen aloitteiden ja ehdotusten elinkaari, niistä saatava pohjoismainen hyöty ja tämän hyödyn aikajänne sekä kustannustehokkuus. Tämän lisäksi pohdittiin, onko valiokuntatyöskentely nykyisellään sellaista, että siitä saadaan pohjoismaista hyötyä, ja miten pohjoismaiset hallitukset toteuttavat suosituksia. Komitea toteutti kertomusvuonna yhden laitosvierailun Färsaarten Pohjolan taloon, suoritti puolue ryhmien vuoden 2023 tilien tarkastelun, antoi vuosikertomuksensa istunnolle ja tapasi ministerineuvoston pääsihteerin Karen Ellemannin.

4. Helsingin sopimuksen päivittäminen

Pohjoismaiden neuvoston ja Suomen valtuuskunnan työtä kertomusvuonna hallitsi keskustelu Helsingin sopimuksen päivittämisestä. Pohjoismaista yhteistyötä ohjaava Helsingin sopimus on Islannin, Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välinen yhteistyösopimus, joka allekirjoitettiin vuonna 1962. Se määrittelee Pohjoismaiden neuvostossa ja Pohjoismaiden ministerineuvostossa tehtävän pohjoismaisen yhteistyön puitteet. Sopimusta on päivitetty kahdeksan kertaa, viimeksi vuonna 1995 Suomen ja Ruotsin liittyttyä EU:hun. Sopimuksen osapuolina ovat Pohjoismaiden hallitukset, jotka viime kädessä myös päättävät sopimuksen muuttamisesta.

Helsingin sopimuksen päivitystarpeesta on viime vuosina keskusteltu useissa eri ympäristöissä. Pääasialliset syyt sille, että sopimuksen päivittäminen nousi esiin, ovat Pohjolan muuttunut turvallisuustilanne sekä Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyydet. Keskeisenä tavoitteena on ollut, että Helsingin sopimukseen sisällytettäisiin muun muassa turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, siviiliturvallisuus, varautuminen ja yhteiskuntaturvallisuus. Helsingin sopimuksessa mainitaan oikeudellinen, sivistyksellinen, sosiaalinen ja taloudellinen ala sekä liikenne- ja ympäristönsuojelukysymykset, mutta sopimuksen sisältö ei kaikilta osin vastaa muuttunutta maailmantilannetta.

Muuttuneen turvallisuustilanteen ja Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden lisäksi sysäyksen Helsingin sopimuksen päivitykselle antoi vuonna 2022 tehty jäsen ehdotus, joka koski Pohjoismaiden neuvoston organisaation sopeuttamista uuteen turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen. Helsingin sopimuksen päivittämisestä käytiin myös ministerien kanssa keskustelua neuvoston istunnossa Helsingissä marraskuussa 2022. Ruotsin valtuuskunta jatkoi aiheen käsittelyä järjestämällä Tukholmassa aiheesta erillisen tilaisuuden tammikuussa 2023 neuvoston kokousten yhteydessä.

4.1. Helsingin sopimuksen päivitystä käsittelevä työryhmä

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto asetti kesäkuussa 2023 laaja-alaisen työryhmän, jonka toimeksiantona oli selvittää Helsingin sopimuksen päivitystarvetta ja eritellä, millä osa-alueilla mahdollinen päivittäminen olisi tarpeen. Tavoitteena oli varmistaa, että Helsingin sopimus varmistaisi mahdollisimman hyvät puitteet pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiselle nyt ja tulevaisuudessa. Työryhmän oli määrä arvioida, tulisiko sopimukseen sisällyttää uusia politiikan aloja kuten turvallisuus, varautuminen sekä ulko- ja puolustuspolitiikka. Lisäksi työryhmä arvioi kieleen liittyvien päivitysten tarvetta.

Työryhmän tehtävänä oli raportoida säännöllisesti puheenjohtajistolle ja laatia puheenjohtajiston ehdotukseksi luonnos, joka esittelee neuvoston näkemykset Helsingin sopimuksen päivitystarpeesta. Työryhmässä oli edustus Islannista, Norjasta, Ruotsista, Suomesta ja Tanskasta sekä myös Ahvenanmaalta,

Färsearilta ja Grönlannista. Nuorten Pohjoismaiden neuvostolla (UNR) oli niin ikään edustaja ryhmässä. Suomen valtuuskunnan edustaja työryhmässä oli edustaja Juho Eerola.

Työryhmä piti kymmenen kokousta vuoden 2023 elokuun ja kertomusvuoden huhtikuun välisenä aikana. Ryhmä sai työnsä päätökseen teemaistunnon yhteydessä 7. huhtikuuta järjestetyssä kokouksessa. Työryhmän puheenjohtaja, Islannin edustaja Hanna Katrín Friðriksson esitteli teemaistunnossa työryhmän raportin pääkohdat ja suositukset, ja asiasta käytiin istunnossa keskustelua (katso kohta 5.4.). Tämän jälkeen työryhmän raportti ja ehdotukset siirtyivät puheenjohtajiston käsiteltäväksi.

4.2. Puheenjohtajiston ehdotus Helsingin sopimuksen päivittämisestä ja istunto- käsittely

Työryhmällä ja puheenjohtajistolla on ollut yksimielisyys siitä, että Pohjoismaiden hallitusten tulisi päivittää Helsingin sopimus. Neuvosto suosittelee, että hallitukset nimeävät pohjoismaisen komitean, joka saa tehtäväksi laatia konkreettisen muutosehdotuksen Helsingin sopimuksen päivittämiseksi. Tavoitteena on ollut, että hallitusten tulisi sisällyttää päivitykseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, siviiliturvallisuus, varautuminen ja yhteiskuntaturvallisuus. Sopimukseen ehdotetaan myös lisäävän uusia artikloja ilmastopolitiikasta, rajaestetyöstä sekä lasten ja nuorten oikeuksista. Puheenjohtajiston mukaan pohjoismaista EU- ja Eta-yhteistyötä tulisi korostaa sopimuksessa aikaisempaa enemmän. Sopimustekstiin tulisi myös sisällyttää perustavanlaatuiset pohjoismaiset arvot kuten demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo.

Neuvostossa on päivitystyön aikana ollut eriäviä näkemyksiä ainoastaan sopimuksen osapuolista. Eriävä näkemys koskee kolmen pohjoismaisen itsehallintoalueen, Ahvenanmaan, Färsearten ja Grönlannin, asemaa Helsingin sopimuksessa ja pohjoismaisessa yhteistyössä. Sen vuoksi sekä työryhmän raportissa että puheenjohtajiston ehdotuksessa oli kaksi samanarvoista, vaihtoehtoista ehdotusta Helsingin sopimuksen osapuolista.

Puheenjohtajiston ehdotuksesta Helsingin sopimuksen päivittämisestä käytiin Reykjavíkin täysistunnossa istunnossa laaja keskustelu. Neuvoston presidentti Bryndís Haraldsdóttir esitteli ehdotuksen ja totesi, että ottaen huomioon Pohjolassa ja maailmassa tapahtuneet muutokset Helsingin sopimusta on tärkeää päivittää etenkin, kun sitä ei ole 1990-luvun puolivälissä tehdyn päivityksen jälkeen muutettu. Vilkaassa keskustelussa käytettiin monta puheenvuoroa, joissa yksimielisesti tuettiin Helsingin sopimuksen päivitystä. Erityisen laajasti keskusteltiin Grönlannin, Färsearten ja Ahvenanmaan roolista ja merkityksestä Helsingin sopimukseen liittyen. Keskustelussa korostettiin poliittisen sovun merkitystä ja sitä, että hallitukset saavat omassa käsittelyssään keskittyä asian oikeudelliseen käsittelyyn.

Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Ville Väyrynen totesi puheenvuorossaan, että puheenjohtajiston ehdotus on perusteltu. Väyrysen mukaan sopimukseen ehdotetaan lisääväksi ja päivitettäväksi teemoja, jotka seuraavat muuttunutta maailmantilannetta. Ehdotus ottaa kantaa myös itsehallintoalueiden aseman edistämiseen, mihin työryhmä on löytänyt kaksi vaihtoehtoista ratkaisua. Nämä vaihtoehdot perustuvat pitkäjänteiseen pyrkimykseen asian edistämiseksi, koska Pohjolan yhtenäisyys on ensiarvoista. Edustaja Juho Eerola totesi, että on syytä päivittää Helsingin sopimusta ja tehdä kieliasun osalta tarkennuksia. Kolmen itsehallintoalueen aseman muuttaminen on haasteellista, koska Helsingin sopimus on ollut viiden itsenäisen valtion välinen valtiosopimus ja maiden oikeudellista asemaa määrittää kunkin maan perustuslaki. Färsearten, Grönlannin ja Tanskan välinen suhde on ratkaistava Tanskan ja itsehallintoalueiden kesken. Edustaja Jouni Ovaska huomautti, että pohjoismainen yhteistyö koetaan nyt entistä tärkeämmäksi ja Helsingin sopimuksen uudistamista vaativat kaikki. Pohjoismainen yhteistyö on monella tapaa kokenut renessanssin. Färsearten, Grönlannin ja Ahvenanmaan geopolittisen aseman korostuminen lisää tarvetta uudelleenarvioida alueiden statusta pohjoismaisessa yhteistyössä.

Istuntokeskustelun jälkeisessä äänestyksessä neuvoston jäsenet hyväksyivät ehdotuksen Helsingin sopimuksen päivittämisestä yksimielisesti. Istunnon jälkeen neuvoston suositus Helsingin sopimuksen päivittämisestä on lähetetty Pohjoismaiden hallituksille.

4.3. Suomen valtuuskunnan näkemykset Helsingin sopimuksen päivitykseen

Suomen valtuuskunnan keskeisenä tavoitteena on ollut, että suositus Helsingin sopimuksen päivittämisestä saadaan Pohjoismaiden hallituksille. Valtuuskunnalle on ollut tärkeää, että Helsingin sopimuksen päivityksessä huomioidaan se oikeudellinen viitekehys, joka sääntelee Suomen ja Ahvenanmaan sekä Tanskan, Färsaarten ja Grönlannin välistä suhdetta. Valtuuskunnan näkemyksenä on ollut, että Helsingin sopimus on viiden maan välinen valtiosopimus. Vaikka pohjoismaisessa yhteistyössä tavoitteena on pyrkiä yhdenvertaisuuteen, kansainvälisen oikeuden näkökulmasta Färsaaret, Grönlanti ja Ahvenanmaa eivät ole samassa asemassa viiden Pohjoismaan kanssa.

Ahvenanmaan Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunta on osa Suomen Pohjoismaiden neuvoston valtuuskuntaa. Valtuuskuntien ja edustajien välillä on ollut tiivis ja rakentava keskusteluyhteys koko päivitysprosessin ajan. Ahvenanmaalla ei ole ollut pyrkimyksiä saada Pohjoismaiden neuvoston täysjäsenyyttä, mutta se on halunnut pitää täysjäsenyysoption avoimena. Ahvenanmaalle on myös ollut tärkeää varmistaa, ettei se joudu jatkossa heikompaan yhteistyöasemaan suhteessa Färsaariin ja Grönlantiin. Suomen valtuuskunta on suhtautunut ymmärtäväisesti Ahvenanmaan pyrkimyksiin ja huolenaiheisiin ja pyrkinyt edistämään asiassa kompromissia.

5. Teemaistunto

Pohjoismaiden neuvoston vuotuinen teemaistunto pidettiin Färsaarten Tórshavnissa 8.–9. huhtikuuta. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun teemaistunto järjestettiin Färsaarilla. Istunnon teema oli Islannin puheenjohtajuuskauden ohjelman mukaisesti *Turvallisuus, rauha ja varautuminen Pohjois-Atlantilla*. Keskustelussa nousi erityisesti esiin pohjoismaisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitys muuttuneessa turvallisuustilanteessa, Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien vaikutus pohjoismaiseen puolustusyhteistyöhön sekä Pohjois-Atlantin ja arktisen alueen tärkeä geopoliittinen asema.

Teemaistunnon toisena aiheena oli pohjoismainen liikenneyhteistyö. Keskustelun lähtökohtana oli strategiaselvitys, joka käsittelee alan nykytilaa ja tulevia tarpeita ja erityisesti pohjoismaisen liikenne- ja infrastruktuurialan yhteistyön laajentamista ja uuden liikenne- ja infrastruktuurista vastaavan ministerineuvoston perustamista. Istunnossa esiteltiin myös neuvoston työryhmän raportti Helsingin sopimuksen päivitystarpeesta. Helsingin sopimuksen päivitystä selvittävä työryhmä piti viimeisen kokouksensa teemaistunnon yhteydessä. Istunnon lisäksi neuvoston puheenjohtajisto ja valiokunnat pitivät omat kokouksensa Färsaarilla.

5.1. Turvallisuus, rauha ja varautuminen Pohjois-Atlantilla

Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnossa Färsaarilla järjestettiin keskustelu aiheesta *Turvallisuus, rauha ja varautuminen Pohjois-Atlantilla*. Teema oli ajankohtainen ajatellen turvallisuuspoliittista tilannetta ja Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien myötä tiivistyvää Pohjolan puolustusyhteistyötä. Pääpuhuja keskustelupaneelissa oli Norjan laivaston vara-amiraali Louise K. Dedichen, joka toimii Norjan sotilasedustajana Naton sotilaskomiteassa. Dedichen johdatteli teemaistunnon aiheeseen ja totesi, että neljä viimeisintä vuotta hänen neljän vuosikymmenen sotilasurastaan ovat olleet suurempaa muutosta kuin ensimmäiset 36 vuotta. Paneelin muut osallistujat olivat Pia Hansson Islannin yliopistosta, Färsaarten maakuntahallituksen puheenjohtaja Aksel V. Johannesen sekä Pohjoismaiden neuvoston presidentti Bryndís Haraldsdóttir.

Louise Dedichen kuvasi erityisesti Venäjän aggressiosta johtuvaa turvallisuusympäristön muutosta ja Naton reagointia muutokseen. Suomalaiset edustajat osallistuivat aktiivisesti keskusteluun ja nostivat esille aiheina Pohjoismaiden mahdollisuudet laajempaan yhteistyöhön puolustusteollisuuden kasvattamisessa ja tärkeiden liikenneyhteyksien kehittäminen Suomen itäosien ja Norjan rannikon välillä. Lisäksi he tiedustelivat, miten Nato aikoo vastata Venäjän hybridiuhkiin ja -operaatioihin. Suomalaiset kysyivät myös siitä, kuinka Pohjoismaat yhdessä voivat yli rajojensa vahvistaa yhteiskuntiansa kriisinsietokykyä. Tarve rajat ylittävään kriisinaikaiseen yhteistyöhön tuli vahvasti esille muun muassa covid-pandemian aikana.

Panelistit totesivat, että Pohjolan varautumisen olisi pitänyt ja pitäisi olla vahvempaa. Venäjän sota Ukrainassa on samalla hyökkäys myös pohjoismaisia arvoja kohtaan. Juuri nyt Pohjoismaiden tulee seistä vahvasti näiden arvojen takana ja tehdä voimakasta yhteistyötä laajemmilla kansainvälisillä areenoilla. Vara-amiraali Dedichen muistutti, että nyt on kova kysyntä puolustusteollisuuden tuotteille. On ajateltava sitä, kuinka tulisi tehdä mahdollisimman paljon yhteispohjoismaisesti, muun muassa materiaalihankintojen suhteen. Dedichen oli tyytyväinen myös Saksan ja Norjan aloitteesta Natossa merenalaisen infran varmistamiseksi.

Keskustelussa kiinnitettiin huomioita myös Pohjois-Atlantin geostrategiseen merkitykseen. Färssaaret ovat olleet kriittisen huomion kohteena pysytellessään Venäjän vastaisten pakotteiden ulkopuolella. Färssaarten maakuntahallituksen puheenjohtaja Aksel V. Johannesen vakuutti itsehallintoalueen etsivän uusia vientimarkkinoita ja pyrkivänsä uudistamaan kauppasopimustaan EU:n kanssa. Färssaaret vakuuttivat kantavansa vastuunsa alueen vakauden ja turvallisuuden takaamiseksi.

5.2. Ajankohtaiskeskustelu: tulevaisuuden pohjoismainen liikenneyhteistyö

Teemaistunnossa käytiin paneelimuotoinen ajankohtaiskeskustelu tulevaisuuden pohjoismaisesta liikenneyhteistyöstä. Keskusteluun osallistuivat Pohjoismaiden neuvoston Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan norjalaisjäsen Liv Kari Eskeland, Ruotsin yhteistyöministeri Jessika Roswall, Nordic Logistics Associationin puheenjohtaja Erik Østergaard sekä STRING:in johtaja Thomas Becker. LKAB:n johtaja Niklas Johansson osallistui tilaisuuteen etänä videon välityksellä, ja paneelikeskustelun vetäjänä toimi Jan Wifstrand.

Keskustelun käynnisti selvitysmies Gunnar Lindberg, joka on selvittänyt Pohjoismaiden ministerineuvoston toimeksiannosta pohjoismaista liikenneyhteistyötä ja kirjoittanut aiheesta raportin. Selvitysraportin aiheena on liikenne- ja infrastruktuurialan yhteistyön laajentamisen edellytykset, ja siten tavoitteena on selvittää mahdollisuudet perustaa uusi ministerineuvosto liikenne- ja infrastruktuurialalle. Lindberg kertoi tästä työstä ja Pohjoismaiden ministerineuvoston Visio 2030-toimintasuunnitelman toteutuksesta liikennealalla, Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien myötä tulleista infrakysymyksistä sekä itä-länsi-liikenneyhteyksien tärkeydestä.

Lindberg korosti, että kansallisen liikennepolitiikan sijaan pitäisi alkaa puhua pohjoismaisesta liikenneyhteistyöstä. Suurten ja uusien strategisten suunnitelmien sijaan tulisi tehdä konkreettista pohjoismaista liikenneyhteistyötä. Jo nyt on olemassa lukuisia pitkän aikavälin kansallisia suunnitelmia, ja nämä tulisi yhdistää yhdeksi pohjoismaiseksi kokonaisuudeksi. Esille nousivat Visio 2030:n tavoitteiden toteutus ja kysymys siitä, että miten Pohjoismaat voivat luoda kestäviä liikenneratkaisuja maalla, merellä ja ilmassa. Erityisenä kysymyksenä nostettiin esiin harvaan asutun alueen vihreä siirtymä. Lindberg totesi, että pohjoismaiset liikenneministerit tekevät yhteistyötä, mutta ministeriöiden alaisten virastojen välinen yhteistyö on vähäistä.

Paneelikeskustelussa keskityttiin pohjoismaisen liikennepolitiikan sisältöön, yhteistyön muotoihin ja tavoitteisiin. Lisäksi keskusteltiin infrastruktuuri-alan nykyisistä ja tulevista haasteista, vihreän siirtymän

aikataulusta ja Nato-jäsenyyden vaikutuksista liikennesektoriin. Keskustelussa esille nousi Pohjoismaiden neuvoston pitkäaikainen vaatimus virallisen liikenneministerineuvoston perustamisesta. Tähän Ruotsin yhteistyöministeri Jessika Roswall totesi, että pohjoismainen liikenneyhteistyö toimii erinomaisesti ja siten ei ole tarvetta muuttaa nykyistä epävirallista liikenneministeriyhteistyötä virallisempaan muotoon. Paneelissa olevat yritysten edustajat totesivat, että Pohjoismaiden lainsäädännöissä on eroavaisuuksia, ja lisäksi he korostivat vahvaa pohjoismaista EU-yhteistyötä. Muita esille nostettuja teemoja olivat Kiina ja globaali kilpailu.

5.3. Yhteistyöministerien selonteko ja kyselytunti

Pohjoismaiden neuvoston jäsenet kävivät istunnossa keskustelua pohjoismaisten yhteistyöministerien kanssa. Paikalla oli Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajamaan Ruotsin yhteistyöministeri Jessika Roswall ja Färsaarten yhteistyöministeri Bjarni Kárasen Petersen. Ministeri Roswall kertoi, että pohjoismainen yhteistyö on erityisen aktiivista kaikilla foorumeilla, niin ministerineuvoston puitteissa kuin esimerkiksi N5- ja NB8-formaatissa. Lisäksi hän kertoi Visio 2030:n toimeenpanosta ja ministerineuvoston laatimista uusista yhteistyöohjelmista visiokaudelle 2025–2030. Yhteistyöohjelmissa kuvataan kunkin ministerineuvoston tulevan kauden poliittiset tavoitteet, ja näihin on sisällytetty myös Pohjoismaiden neuvoston poliittiset painopisteet. Roswall kertoi myös ministerineuvoston aikomuksesta uusia Pohjoismaiden rajaesteneuvoston mandaatti.

Neuvoston jäsenten ministereille esittämät kysymykset liittyivät liikennepoliittisen ministerineuvoston perustamiseen, pohjoismaisen varautumisyhteistyön tiivistämiseen, rajaesteiden poistamiseen sekä pohjoismaisen EU-yhteistyön tiivistämiseen. Keskustelun aikana edustajat kyselivät muun muassa eIDAS-järjestelmän toimeenpanosta ja erityisesti sen käyttöönoton aikataulusta Suomessa ja Ruotsissa, rajaestetiетopankin päivitysten harvenemisesta sekä toimista tarttua rakennusalan pimeään työvoiman haasteisiin. Färsaarten yhteistyöministeriltä tiedusteltiin mahdollisuuksista ratkaista Färsaarten kalliita roaming-hintoja koskeva ongelma.

5.4. Tiedonanto Helsingin sopimuksen päivittämisestä

Helsingin sopimuksen päivittämistä selvittävä työryhmä sai työnsä päätökseen teemaistunnon yhteydessä järjestetyssä kokouksessa. Työryhmän puheenjohtaja, Islannin edustaja Hanna Katrín Friðriksson esitteli istunnossa työryhmän raportin pääkohdat ja suositukset. Hän korosti, että Helsingin sopimus tulisi päivittää vastaamaan Pohjolan uusia haasteita ja mahdollisuuksia erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikan osalta.

Istuntokeskustelussa neuvoston jäsenet antoivat tukensa Helsingin sopimuksen päivittämiselle ja erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kirjaamiselle sopimukseen. Todettiin, että Helsingin sopimus on pohjoismaisen yhteistyön perustuslaki, jonka päivittämistä tulee tarkkaan harkita, mutta nyt aika on tullut uudistukselle. Paljon keskustelua herätti Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin toive siitä, että niistä tulisi Helsingin sopimuksessa yhdenvertaisia osapuolia suhteessa muihin Pohjoismaihin. Färsaarten ja Grönlannin edustajat pitivät istunnossa puheenvuorot neuvoston täysjäsenyyden puolesta. Edustaja Jouni Ovaska, joka edusti Suomen valtuuskuntaa työryhmän viimeisessä kokouksessa, piti raporttia hyvänä kokonaisuutena, joka keskittyy ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Itsehallintoalueiden asemasta hän katsoi, että kynnys osallistumiselle on matalalla ja tavoitteena on toimia tasavertaisesti ottaen kuitenkin huomioon valtiosopimusten ja juridiikan vaatimukset. Haasteena on erityisesti sovittaa yhteen itsehallintoalueiden asema samalla kun laajennetaan sopimusta koskemaan ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Helsingin sopimuksen päivittämistä on käsitelty laajemmin kohdassa 4.

5.5. Lausunto Israelin ja Palestiinan välisestä tilanteesta

Kertomusvuoden aikana neuvostossa keskityttiin Islannin puheenjohtajuusohjelman mukaisesti rauhaan ja turvallisuuteen arktisen alueen lisäksi myös kansainvälisellä kentällä. Pohjoismaiden neuvoston

puheenjohtajisto päätti teemaistunnon yhteydessä pidetyssä kokouksessa hyväksyä lausunnon Israelin ja Palestiinan välisestä tilanteesta.

Lausunnossa viitataan neuvoston Pohjoismaiden hallituksille vuonna 2015 antamaan suositukseen, jossa neuvosto suositaa hallituksia kehottamaan israelilaisia ja palestiinalaisia rauhaan ja sovintoon rauhan-sopimuksella, joka perustuu kansainväliseen oikeuteen ja YK:n päätöslauselmiin. Lausunnossa todetaan, että Hamasin ja Israelin välinen sota on aiheuttanut suuria siviilitappioita, ja korostetaan, että Pohjois-mailla on rooli rauhaa edistävässä kansainvälisessä työssä. Neuvoston varapresidentti Oddný G. Harðardóttir ja neuvoston sosiaalidemokraattinen ryhmä esittelivät lausunnon puheenjohtajistolle, joka päätti yksimielisesti tukea sitä.

6. Täysistunto: Rauha ja turvallisuus arktisella alueella

Pohjoismaiden neuvoston yleiskokous on Pohjoismaiden parlamentaarisen yhteistyön ylin päättävä elin. Yleiskokous kokoontuu vuosittain varsinaiseen istuntoon viikolla 44. Istunto on myös ainutlaatuinen alueyhteistyön foorumi, johon osallistuu paitsi Pohjoismaiden neuvoston parlamentaarikkoja myös Pohjoismaiden hallitusten ministereitä. Kertomusvuonna täysistunto järjestettiin Reykjavíkissa Islannin yleiskäräjillä eli parlamentissa (Alþingi) ja Reykjavíkin kaupungintalolla 28.–31. lokakuuta. Istuntoviikon pääteema oli rauha ja turvallisuus arktisella alueella. Lisäksi istuntoviikolla keskusteltiin Helsingin sopimuksen päivittämisestä. Istunnossa nähtiin myös kansainvälisinä kutsuvieraspuhujina Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi sekä Valko-Venäjän demokratialiikkeen johtaja Svjatlana Tsih'anouskaja.

6.1. Presidentti Zelenskyi istunnon vieraana

Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi kiitti neuvoston parlamentaarikoille pitämässään puheenvuorossaan Pohjoismaiden antamasta tuesta Ukrainalle sekä vetosi yhteisen solidaarisuuden ja tuen jatkamisen puolesta. Zelenskyin mukaan nyt on aika vahvistaa entisestään Ukrainan ja Pohjoismaiden sekä muiden länsimaiden välistä yhteistyötä. Pohjoismaiden neuvosto on pitänyt myös tärkeänä, että kansalaisia muistutetaan ja informoidaan Ukrainan tuen jatkamisen tärkeydestä. Pohjoismaissa tulee olla tietoisia siitä, että Venäjän propagandaa levitetään jatkuvasti.

Zelenskyi kiitti Pohjoismaita Ukrainalle annetusta vankkumattomasta tuesta Venäjän hyökkäyssodan keskellä. Zelenskyi korosti Ukrainan oikeutta rauhaan ja vapauteen; Venäjän toimet ovat tuomittavia. Venäjän tekemiä ukrainalaisten lasten sieppauksia presidentti luonnehti kansanmurhalle ominaiseksi. Zelenskyi vaati kansainvälisiä toimia oikeuden palauttamiseksi ja Ukrainan suvereniteetin säilyttämiseksi sekä voitonsuunnitelman toteuttamista kestävän rauhan saavuttamiseksi. Zelenskyi korosti puheessaan lisäksi pakotteiden, sotilaallisen tuen ja geopoliittisen yhtenäisyyden merkitystä. Yhteistyötä tarvitaan jatkossakin. Zelenskyin mukaan Ukrainan tulisi integroitua Euroopan unioniin ja Natoon. Sodan aikana tehdyt globaalit päätökset vaikuttavat merkittävästi konfliktin keston ja pysyvän rauhan aikaansaamiseen.

Pohjoismaiden neuvoston presidentti Bryndís Haraldsdóttir korosti Zelenskyille, että Pohjoismaiden neuvosto jatkaa Ukrainan tukemista. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on myös hyökkäys demokraattisia arvoja ja kansainvälisiä sääntöjä vastaan. Pohjoismaissa ollaan solidaarisia Ukrainalle. Islannin yleiskäräjien puhemies Birgir Ármannsson nosti puheenvuorossaan esille, kuinka Pohjoismaissa eletään historiallisia aikoja turvallisuuden kannalta nyt, kun kaikki Pohjoismaat ovat Naton jäseniä. Hän totesi lisäksi Ukrainan tulevan Nato-jäsenyyden olevan avain sekä Ukrainan että koko Euroopan turvallisuuden varmistamiseksi.

6.2. Pohjoismaiden pääministerien ja hallitusten päämiesten huippukokous

Pohjoismaiden neuvoston istunnon kertomusvuoden huippukokouksessa hallitusten päämiehet saivat vastata kysymykseen siitä, kuinka voimme parhaiten varmistaa rauhan ja turvallisuuden arktisella alueella ja Pohjolassa.

Ministerineuvoston puheenjohtajanaan edustajana Ruotsin pääministeri Ulf Kristersson piti ensimmäisen puheenvuoron. Kristersson korosti puheessaan pohjoismaisia arvoja ja yhteenkuuluvuutta. Hän puhui Venäjän uhkasta pitkällä aikavälillä ja päättäväisyydestä varauduttaessa tähän uhkaan Pohjoismaissa ja Baltiassa. Pohjoismaiden tuki Ukrainalle on ollut vankkumatonta, ja se tulee myös jatkumaan aina Ukrainan EU-jäsenyyteen asti.

Tanskan pääministeri Mette Frederiksen kiitti presidentti Zelenskyin kutsumisesta istuntoon. Frederiksen huomautti, että elämme vaarallisimpia aikoja moniin vuosikymmeniin. Hän totesi, ettei Venäjä pystyisi käymään täysimittaista sotaa eurooppalaisessa maassa ilman Kiinan tukea. Frederiksen totesi kaikkien Pohjoismaiden kannattavan Zelenskyin voiton suunnitelmaa ja korosti erityisesti yhtä kohtaa rauhan suunnitelmassa, nimittäin Ukrainan Nato-jäsenyyttä. Frederiksen näki sen ainoana todellisenä turvallisuustakuuna tulevaisuudessa ja kehotti työskentelemään tämän tavoitteen puolesta.

Suomen pääministeri Petteri Orpo totesi, että käsillä on haastava maailmanpoliittinen tilanne, jossa suuria haasteita tulee ratkaistavaksi eri puolilta maailmaa. Myös Orpo kehotti auttamaan Ukrainaa heidän tiellään paitsi Natoon mutta myös Euroopan unionin jäseneksi. Lisäksi Orpo alleviivasi, että tässä maailmantilanteessa yhteinen visiomme Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena on tärkeämpi kuin koskaan. Helsingin sopimuksen osalta pääministeri Orpo sanoi Suomen olevan sitoutunut uudistustyöhön.

Färsaarten pääministeri Aksel V. Johannesen vaati puheenvuorossaan Helsingin sopimuksen muuttamista. Hän totesi, että nyt puheet ja teot eivät kohtaa. Pohjoismaiden pitäisi olla maailman integroitunein alue ja tasa-arvoisia keskenämme, mutta näin ei nyt ole. Joko olemme täysillä mukana tai sitten olemme ulkona, hän luonnehti yhteistyön tulevaisuutta.

Norjan pääministeri Jonas Gahr Støre painotti puheessaan pohjoismaisia arvoja ja arvojohtajuutta maailmassa. Tulisi olla rohkeutta ottaa kantaa ja tuomita epäoikeudenmukaisuudet muun muassa Lähi-idän tapahtumissa. Gahr Støre totesi myös, että Pohjoismaat ja Baltian maat yhdessä ovat tukeneet Ukrainaa Yhdysvaltojen jälkeen toiseksi eniten. Norjalla on myös pragmaattinen näkemys Helsingin sopimuksesta, eikä sopimus saa olla esteenä tärkeimpien asioiden käsittelyssä.

Ahvenanmaan maaneuvos Katrin Sjögren puhui Färsaarten pääministerin lailla myös Helsingin sopimuksesta. Sjögren sanoi, että Ahvenanmaalle sopii myös nykyinen juridinen järjestely, mutta se säilyttäisi mielellään option Ahvenanmaan täysjäsenyydelle erityisesti siinä tilanteessa, jos Färsaarten ja Grönlannin asema muuttuisi. Maaneuvos Sjögren korosti sitä, kuinka tärkeää on kriisivalmiuden kehittämiseksi Pohjolassa, jotta kaikilla kahdeksalla jäsenellä on mahdollisuus osallistua Haga-yhteistyöhön. Sjögren kiitti pääministeri Orpoa ja Suomen hallitusta hyvästä ja käytännönläheisestä yhteistyöstä vuoden 2025 ministerineuvoston puheenjohtajuusvalmisteluissa.

Islannin pääministeri Bjarni Benediktsson korosti puheenvuorossaan kansainvälisen oikeuden ja valtioiden suvereniteetin puolustamista. Samoin hän painotti, että seitsemän arktisen maan on jatkettava arktisen turvallisuuden strategian muotoilua. Arktisen alueen turvallisuuden ja resilienssin vahvistamiseksi Islanti peräänkuuluttaa vahvaa yhteistyötä alueen kansojen ja tärkeiden kumppanien, kuten Nato-maiden, kanssa.

Pohjoismaiden neuvoston jäsenten kysymyksissä hallitusten päämiehillä painottuivat erityisesti itsehallintoalueiden asema ja Helsingin sopimuksen muuttaminen sekä Ukrainan tukeminen. Niillas Beaska Norjan Saamelaiskäräjiltä kiitti pääministeri Orpoa ilmaston ja luonnon huomioimisesta puheenvuorossaan.

6.3. Ulkoministerien ja puolustusministerien selonteot

Istunnossa kuultiin Pohjoismaiden ulko- sekä puolustusministerien selonteot. Ruotsin ulkoministeri Maria Malmer Stenegard totesi, että Pohjoismaiden alueellinen yhteistyö on uniikki järjestelmä, joskin yhteistyötä tulisi tiivistää entisestään puolustuksen osalta. Pohjoismaat ovat samalla Ukrainan suurimpia tukijoita ja toimivat esimerkkinä muille; uhka on yhä todellisempi. Pohjoismaiden ja Afrikan maiden ulkoministereiden kokous Kööpenhaminassa toi esiin halun vahvistaa tukea Afrikan maille: joka neljäs ihminen ja joka kolmas nuori asuu tällä hetkellä Afrikassa, ja uusien liittoumien luominen on tärkeää.

Ulko- ja puolustusministerien selonteossa nousi erityisesti esiin Pohjoismaiden tuki sodan kourissa kamppailevalle Ukrainalle sekä yhteistyön tiivistäminen muun muassa Baltian maiden ja Puolan kanssa. Suomalaisia edustajia kiinnosti erityisesti Gazan tilanne sekä Israelin ihmisoikeusrikkomukset ja arktisten alueiden tulevaisuus. Edustaja Veronika Honkasalo katsoi, että Pohjoismaiden tulisi yhteisesti puolustaa kansainvälistä oikeutta sekä tukea kansainvälisen rikostuomioistuinta. Osa edustajista katsoi, että aseistariisunnassa tulisi toteuttaa niin sanottua Tukholman aloitetta ja eskalaation sijaan ydinasepelotteiden purkaminen tulisi olla korkealla prioriteettilistalla.

Suomen yhteistyöministeri Anders Adlercreutz korosti, että pohjoismainen malli perustuu sivistykseen, kestävyyteen, integraatioon ja sääntömääräisen oikeusvaltion periaatteiden kunnioitukseen. Kaikki Pohjoismaat ovat Naton jäseniä. Venäjä pyrkii lisäämään vaikutusvaltaansa arktisilla alueilla ja Itämeren alueella. Integroituneena alueena teemme parempaa yhteistyötä muun muassa turvallisuuden alalla. Yhteiskuntien varautuminen ja resilienssi auttavat säilyttämään vakauden lähialueilla ja torjumaan tasapainoa horjuttavaa hybriditoimintaa. Huoltovarmuuskeskustelu tulisi käynnistää myös Euroopan laajuudessa, ja tämä on osa Suomen ministerineuvoston puheenjohtajuuskautta. Koulutus ja osaaminen auttavat yhteiskuntiamme erottamaan oikean väärästä. Naton puolustus ja ennaltaehkäisevä vaikutus ovat askel oikeaan suuntaan. Suomi on tyytyväinen siitä, että kaikki Pohjoismaat kuuluvat Naton Norfolkin komentokeskuksen alaisuuteen. Pohjoismainen yhteistyö Ukrainan tukemisessa on erityisen tärkeää, mutta samalla meidän tulee huolehtia siitä, että kaikki liittolaiset kantavat kortensa kekoon. Venäjä on suurin välitön uhka euroatlanttiselle vakaudelle. Lähi-idän sotilaallinen eskaloituminen on huolestuttavaa – tarvitsemme enemmän diplomaattisia toimia.

6.4. Yhteistyöministerien selonteot ja kyselytunti

Yhteistyöministerien selonteot ja kyselytunti keskittyivät vahvasti Pohjoismaiden vapaaseen liikkuvuuteen ja rajaesteiden poistamiseen. Tanskan yhteistyöministeri Morten Dahlin esitteli vuoden 2024 rajaestonselonteon, jossa käsiteltiin rajaesteneuvoston ja ministerineuvoston eri sektorien rajaestetyön tuloksia. Rajaestonselontekoa käsitellään tarkemmin kohdassa 8.1.

Ministerineuvoston puheenjohtajamaa Ruotsin yhteistyöministeri Jessica Rosencrantz avasi yhteistyöministerien selonteot korostaen Pohjoismaiden yhtenäisyyttä ja demokraattista yhteistyötä tukena Ukrainalle. Hän nosti esiin myös kilpailukyvyyn vahvistamisen, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan ja ilmastomuutoksen vastaisen työn. Ruotsin puheenjohtajuuskaudella on keskitytty rajattoman ja integroidun Pohjolan edistämiseen, esimerkkeinä Juutinrauma-sopimus ja väestörekisteritietojen vaihdon parantaminen Suomen ja Ruotsin välillä. Ministeri korosti myös sidosryhmien osallistamisen merkitystä uusien yhteistyöohjelmien valmistelussa.

Muiden yhteistyöministerien puheenvuoroissa korostuivat niin ikään rajaestetyö ja uudet ohjelmat. Ahvenanmaan yhteistyöministeri Annika Hambrudd kertoi rajaestekysymysten olevan keskeisessä asemassa Suomen ja Ahvenanmaan tulevalla ministerineuvoston puheenjohtajuuskaudella. Färsaarten yhteistyöministeri Bjarni Kárason Petersen nosti esiin Helsingin sopimuksen päivityksen ja itsehallintoalueiden aseman.

Neuvoston presidentti Bryndís Haraldsdóttir kiitti yhteistyöministereitä ja erityisesti Ruotsia hyvästä yhteistyöstä toivoen menestystä Helsingin sopimuksen muutosehdotusten käsittelyssä. Hän korosti kaikkien Pohjoismaiden mukanaoloa, erityisesti Grönlannin äänen kuulumista. Useat edustajat, kuten Jouni Ovaska, esittivät toiveen pohjoismaisen liikenneministerineuvoston perustamisesta itä-länsi-suuntaisten liikenneyhteyksien parantamiseksi, mikä tukisi alueen turvallisuutta, huoltovarmuutta ja taloutta.

Yhteistyöministerien kyselytunnilla rajaesteiden ja vapaan liikkuvuuden teemat nousivat jälleen esiin. Neuvoston jäsenten kysymykset koskivat muun muassa pohjoismaisen e-ID:n sekä e-reseptien käyttöön-ottoa, väestörekisteriviranomaisten välistä yhteistyötä sekä pohjoismaisen verosopimuksen päivittämistä. Monissa kysymyksissä toistettiin neuvoston monivuotinen vaatimus perustaa pohjoismaisia liikenne- ja infrakysymyksiä käsittelevä ministerineuvosto. Tämän lisäksi kysymykset käsittelivät Helsingin sopimuksen osapuolia, saamelaisten kielellisiä oikeuksia, lasten ja nuorten osallistamista poliittisen päätöksentekoon sekä Pohjoismaiden välistä opiskelijavaihtoa. Edustaja Marko Kilpi kysyi, miten Pohjoismaiden neuvostosta käsin voitaisiin edistää AV-tuotantokannustimen käyttöä rajat ylittävissä tuotannoissa. Edustaja Kim Berg tiedusteli puolestaan, voisivatko Pohjoismaat sopia yhtenäisistä säännöistä nikotiinipussien suhteen, jotta ne eivät houkuttelisi lapsia ja nuoria sekä salakuljetuksen minimoimiseksi.

6.5. Istunnon kansainväliset vieraat

Kertomusvuoden täysistunnossa käsiteltiin Ukrainan ja Valko-Venäjän tilanteita sekä Pohjoismaiden roolia näiden maiden tukemisessa. Kutsuvieraspuhujina toimineet Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi ja Valko-Venäjän demokratialiikkeen ja yhdistyneen siirtymähallituksen johtaja Svjatlana Tsih'anouskaja esittivät puheenvuoroissaan kiitokset Pohjoismaille ja vetosivat yhteisen solidaarisuuden ja tuen jatkamisen puolesta.

Pohjoismaiden neuvosto tekee laaja-alaista yhteistyötä keskeisten, alueellisten parlamentaaristen sisärjestöjen kanssa. Istunnon kansainvälinen vieraslista oli pitkä, ja täysistuntoon osallistuivat esimerkiksi Irlannin parlamentin alahuoneen puhemies Seán Ó Feargháil, Yhdistyneen kuningaskunnan alahuoneen varapuhemies Caroline Nokes, Euroopan parlamentin varapresidentti Christel Schaldemose, Baltian maiden yleiskokouksen presidentti Andrius Kupčinskas sekä Itämeren parlamentaarikkokonferenssin (BSPC) presidentti Alfons Röblom. Istunnossa kansainväliset vieraat korostivat puheenvuoroissaan muun muassa arktisen alueen merkitystä sekä Ukrainan sodan vaikutuksia.

6.5.1. Svjatlana Tsih'anouskaja istunnon kutsuvieraspuhujana

Valko-Venäjän demokratialiikkeen ja yhdistyneen siirtymähallituksen johtaja Svjatlana Tsih'anouskaja kiitti Pohjoismaiden antamasta avusta ja tuesta – vuoden 2020 kansallinen herääminen ei olisi ollut mahdollista ilman Pohjoismaiden apua. Pohjoismaat nähdään mallimaina; oikeudenmukaisina maina, joissa ihmisten arvoa kunnioitetaan ja ihmisiä kuunnellaan. Valko-Venäjä on osa samaa Pohjoismaiden ja Baltian aluetta.

Tsih'anouskaja kiitti Pohjoismaita myös näiden antamasta tuesta Ukrainalle. Hän totesi, että Valko-Venäjä tarvitsee Pohjoismaiden solidaarisuutta saadakseen maansa takaisin Euroopan tielle. Hallinto käy sotaa omia kansalaisiaan vastaan, koska he uskovat parempaan tulevaisuuteen. Valko-Venäjän maanpala-iskot eivät saa olla rauhassa missään: vastarinta jatkuu maan alla. Euroopan tulee myös näyttää, että ovet ovat auki. Hän kehotti ottamaan valkovenäläiset aktiivisemmin mukaan NB8-toimintaan, se tulisi

nähdä sijoituksena Euroopan tulevaisuuteen. Tsih'anouskaja vetosi, että Venäjän joukot ja ydinaseet tulisi vetää pois Ukrainan lisäksi myös Valko-Venäjältä ja että maa ei saa olla lohdutuspalkinto. Hän myös peräänkuulutti, että maan hirmuhallinto tulisi saada oikeuden eteen. Presidentti Aljaksandr Lukašenka pyrkii vuonna 2025 julistamaan itsensä uudelleen presidentiksi. Diktatuureja Tsih'anouskaja vertasi syöpäsoluihin: syövästä ei päästä eroon niin kauan kuin yksikin selviytyy.

Neuvoston edustajat esittivät Tsih'anouskajalle kommentteja ja kysymyksiä. Edustaja Pinja Perholehto totesi koulutuksen ja sivistyksen toimivan aseena, jolla demokratiaa voidaan puolustaa. Hän korosti koulutusvaihdon merkitystä. Tsih'anouskaja toivoi, että nuoret opiskelijat saisivat enemmän stipendejä opiskella lännessä. Tänä vuonna ensimmäistä kertaa pitkään aikaan maan opiskelijoita oli enemmän Venäjällä kuin lännessä. Edustaja Veronika Honkasalo kysyi, miten voisimme saada median kiinnittämään huomiota Valko-Venäjään. Tsih'anouskajan mukaan diktaattorit nimenomaan haluavat, että lännessä asiat unohdetaan pian. Diktaattorit solmivat liittoutumia keskenään. Propaganda tulee rummuttamaan kovaa todetakseen, että hankaliin kysymyksiin on yksinkertaisia vastauksia. Edustaja Juho Eerola kysyi mikä on tärkein asia, mitä voimme tehdä Valko-Venäjän hyväksi. Tsih'anouskaja nosti esille oppositiojohtajien vapauttamisen ja ihmisten voimaannuttamisen mutta totesi, että ohituskaistaa ei ole.

6.5.2. Istunnon kansainvälisten vieraiden seminaari

Istunnon kansainvälisten vieraiden kunniaksi pidettävään seminaariin osallistuivat kaikki täysistuntoon kutsutut parlamentaariset vieraat. Tilaisuuden *The way forward to a Democratic Belarus – the role of Nordic and International Parliamentarians* pääpuhujana oli Svjatlana Tsih'anouskaja. Seminaarin juontajana toimi neuvoston presidentti Bryndís Haraldsdóttir ja toisena pääpuhujana oli Islannin ulkoministeri Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir.

Tsih'anouskaja korosti puheenvuorossaan olevansa ystävien keskellä vieraillessaan Pohjoismaissa. Hän kertoi maansa kehityksestä ja siitä tuesta, mitä maa tällä hetkellä tarvitsee. Hän muistutti valkovenäläisten mielipidevankien tukemisen tarpeesta ja esitti vetoituksen siitä, että parlamenteissa perustettaisiin demokraattisen opposition ystävyysryhmiä. Lisäksi hän pyysi kansainvälistä yhteisöä pitämään Valko-Venäjän tilannetta esillä aina kuin mahdollista. Erityisesti strategisia vuoropuheluja voidaan järjestää säännöllisesti. Islannin ulkoministeri Þórdís Kolbrún Reykfjörð Gylfadóttir kertoi, että valkovenäläisen demokratian puolustaminen on myös yleisesti demokratian puolustamista. Lisäksi hän kertoi arvostavansa pitkäaikaisesta ystävyyttä Valko-Venäjän demokraattisen opposition johtajan kanssa.

Puheenvuorojen jälkeen neuvoston jäsenet ja kansainväliset vieraat kyselivät Tsih'anouskajalta muun muassa Valko-Venäjän toimittajien vapauksista tai niiden puutteesta, mitä poliittisesti voidaan tehdä maan tukemiseksi kansainvälisellä tasolla, miten demokraattisen opposition rahoitus on järjestetty sekä presidentti Lukašenkan mahdollisesta seuraajasta. Tilaisuudessa olivat paikalla suomalaiset puheenjohtajiston jäsenet, edustajat Kim Berg ja Jouni Ovaska.

6.6. Istunnon muut oheistapahtumat

Reykjavíkin Pohjolan talon järjestämässä tilaisuudessa *Pohjoismaiden nuoret – kieli, identiteetti ja tulevaisuus* kuultiin eri kielitaustoista tulevien nuorten paneelikeskustelu pohjoismaisten kielten, etenkin pienten kielten ja vähemmistökielten, asemasta ja haasteista. Keskustelu käytiin uuden pohjoismaisen kieli-poliittisen julistuksen pohjalta, ja siinä nousi esiin nuorten suhtautuminen pohjoismaisiin kieliin ja siihen, miten kielten oppimisesta saataisiin tehtyä hausempaa ja houkuttelevampaa. Lisäksi keskusteltiin kieliteknologian kehityksen vaikutuksista pieniin kieliin. Tilaisuuden avasi Islannin kulttuuriministeri Lilja Alfreðsdóttir.

Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen yhteistyöelin Pohjoismainen tasa-arvotiedon keskus (NIKK) järjesti oheistapahtuman sukupuolten tasa-arvon edistämisestä työmarkkinoilla. Tapahtumassa

esiteltiin uuden pohjoismaisen palkkatasa-arvoa käsittelevän raportin tuloksia. Raportissa esitellään alueen nykytilannetta ja luodaan katsaus lainsäädäntöön ja poliittisiin aloitteisiin. Tilaisuuden moderaattorina toimi Islannin entinen pääministeri Katrín Jakobsdóttir.

6.7. Kokoukset ministerien kanssa

Istunnon yhteydessä Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto tapasi erillisissä kokouksissa pohjoismaiset pääministerit, yhteistyöministerit ja ulkoministerit. Puheenjohtajiston ja Ruotsin pääministeri Ulf Kristerssonin kokouksen pääteimana oli Helsingin sopimuksen päivittäminen sekä pohjoismainen siviilivalmius- ja kriisinhallintayhteistyö. Puheenjohtajiston ja yhteistyöministereiden kokouksen teemat liittyivät rajaestetyöhön, ja erityisesti keskusteltiin priorisoitujen rajaesteiden tilanteesta ja niihin liittyvästä yhteistyöstä. Myös Helsingin sopimuksen päivittämisestä keskusteltiin.

Puheenjohtajiston kokouksessa pohjoismaisten ulkoministerien kanssa keskusteltiin täysistunnon pääteemasta turvallisuus ja rauha arktisella alueella sekä siitä, miten ulkoministerit voivat aiheetta edistää. Kokouksen muut teemat liittyivät neuvoston suositukseen Valko-Venäjän opiskelijoiden tukemiseksi vaihto-opiskeluohjelman perustamisella sekä Pohjoismaiden tukeen Ukrainalle. Puheenjohtajisto tapasi istunnon yhteydessä myös Länsi-Pohjolan neuvoston valtuuskunnan. Suomen valtuuskunnasta ministerien tapaamisiin osallistuivat edustajat Kim Berg ja Jouni Ovaska. Kaikissa kolmessa kokouksessa olivat mukana myös kolmen itsehallintoalueiden valtuuskunnat, ja siten Suomen valtuuskunnan ahvenanmaalaiset Pohjoismaiden neuvoston jäsenet osallistuivat tapaamisiin.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnalla oli täysistunnon yhteydessä perinteinen yhteiskokous Pohjoismaiden kulttuuriministerien kanssa. Kokouksessa käytiin poliittinen dialogi suosituksesta, joka koskee yhteispohjoismaisia panostuksia pyhiinvaellusreitteihin (katso tarkemmin kohta 7.3.1). Lisäksi keskusteltiin ministerineuvoston kulttuurialan toimintasuunnitelmasta vuosille 2025–2027 sekä Pohjoismaiden neuvoston kulttuuripalkinnoista.

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta tapasi Färsaarten ja Ahvenanmaan tasa-arvosta vastaavat ministerit yhteiskokouksessa istunnossa. Kokouksen agendalla oli LGBTI-ihmisten olosuhteet ja oikeudet Pohjoismaissa, oikeus aborttiin Pohjolassa sekä neuvoston ja ministerineuvoston välinen yhteistyö silloin, kun osallistutaan YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan istuntoon.

Kestävä Pohjola -valiokunta keskusteli Reykjavíkin istunnon yhteydessä Islannin energiaministerin Guðlaugur Þór Þórðarsonin kanssa. Kokouksessa käytiin poliittinen dialogi suosituksesta, joka koskee Pohjoismaista yhteistyötä Itämeren merituulivoiman turvaamisessa (katso tarkemmin kohta 7.3.3). Tutkimus ja tuotantoalueiden kartoitus tuulivoimakysymyksessä on Islannissa ajankohtaista. Myös merenpohjan tutkimus nousi esille mahdollisen aaltovoiman käytön ja merenpohjan herkän luonnon suojelemiseksi.

7. Vuorovaikutus ministerineuvoston kanssa

Pohjoismaiden neuvosto on Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Pohjoismaiden hallitusten neuvoa-antava elin. Pohjoismaiden neuvoston jäsenten ensisijaiset ohjausvälineet ovat ministerineuvostolle tai Pohjoismaiden hallituksille kohdistetut suositukset sekä kirjalliset ja suulliset kysymykset. Pohjoismaiden neuvostolla on myös niin kutsuttu budjettivalta, eli neuvosto hyväksyy ministerineuvoston vuosittaisen budjetin.

Kertomusvuonna Pohjoismaiden neuvosto jatkoi työtä pohjoismaisen yhteistyön perustana olevan Helsingin sopimuksen päivittämiseksi. Neuvosto kävi myös aktiivista vuoropuhelua Pohjoismaiden

ministerineuvoston kanssa ministerineuvoston vision tulevaisuudesta ja hyväksyi ministerineuvoston eri sektoreiden uudet yhteistyöohjelmat vuosille 2025–2030.

7.1. Ruotsin puheenjohtajuusvuosi ministerineuvostossa

Ruotsi toimi kertomusvuonna Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajanaan, ja heidän puheenjohtajakauden ohjelmansa loi perustan pohjoismaiselle hallitusyhteistyölle. Puheenjohtajakauden lähtökohtana oli turvallisempi, vihreämpi ja vapaampi Pohjola, jonka avulla pyrittiin edistämään visiota Pohjolasta maailman kestävämpänä ja integroituneimpana alueena. Ruotsi kiinnitti myös erityistä huomiota rajat ylittävän liikkuvuuden ja integraation lisäämiseen. Ruotsin puheenjohtajakauden ohjelma keskittyi neljään painopistealueeseen: 1) integroitunut Pohjola ilman rajaesteitä, 2) vihreä Pohjola, 3) kilpailukykyinen Pohjola ja 4) sosiaalisesti kestävä Pohjola.

7.2. Suositukset

Suositukset ja esitykset ovat Pohjoismaiden neuvoston hyväksymiä toimenpidekehotuksia, jotka on kohdistettu tiettyjen alojen ministerineuvostoille tai yhden tai useamman Pohjoismaan hallitukselle. Kertomusvuonna neuvosto hyväksyi 38 suositusta (katso liite 2).

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston ja pohjoismaisten ulkoministerien tapaamisissa viime vuoden istunnossa Oslossa ja kertomusvuoden istunnossa Reykjavíkissa on keskusteltu valkovenäläisten opiskelijoiden tukemisesta. Vuonna 2022 hyväksytty suositus valkovenäläisille opiskelijoille suunnatusta opiskelijavaihto-ohjelmasta on lähtöisin Suomen valtuuskunnan aloitteesta. Suosituksessa kehoitettiin Pohjoismaiden hallituksia käynnistämään opiskelijavaihto-ohjelma vuosiksi 2023–2026 Valko-Venäjän demokratialiikkeen tukemiseksi. Lisäksi hallituksia kehoitettiin toteuttamaan ohjelma yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa.

7.3. Poliittiset dialogit

Pohjoismaiden neuvoston ja Pohjoismaiden ministerineuvoston välillä on vuodesta 2016 lähtien voitu käydä poliittista dialogia. Siinä on kyse vuoropuhelusta, jota käydään vastuuministerien ja neuvoston jäsenten välillä, jos suosituksista on erimielisyyttä ja jos ministerineuvoston tai hallitusten antama vastaus suositukseen ei ole neuvoston mukaan ollut tyydyttävä. Poliittisen dialogin tavoitteena on varmistaa, että käsitellyssä olevat suositukset ovat ajankohtaisia. Kertomusvuonna neuvoston ja ministerineuvoston välillä käytiin kuusi poliittista dialogia.

7.3.1. Poliittinen dialogi yhteispohjoismaisesta panostuksesta pyhiinvaellusreitteihin

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnalla oli Reykjavíkin täysistunnon yhteydessä perinteinen yhteiskokous Pohjoismaiden kulttuuriministerien kanssa. Kokouksessa käytiin poliittinen dialogi suosituksesta, joka koskee yhteispohjoismaisia panostuksia pyhiinvaellusreitteihin. Valiokunnan näkemys on, että tällainen panostus voisi olla esimerkillinen pohjoismaisen yhteistyön hanke, jossa useat ministerineuvostot voisivat yhdistää resurssejaan määräaikaiseen projektiin. Yhteiskokouksessa Ruotsin kulttuuriministeri Parisa Liljestränd kuitenkin kertasi ministerineuvoston jo aiemmin antaman vastauksen suositukseen. Vastauksen mukaan suositus ei ole linjassa ministerineuvoston tulevan vuoden prioriteettien kanssa, ja kulttuuriministerineuvosto ei näin ollen näe mahdollisuutta edistää yhteispohjoismaista pyhiinvaellusaloitetta.

7.3.2. Poliittinen dialogi esteettisistä injektioista ja muista kirurgisista kauneusoperaatioista

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta kävi joulukuussa Tukholmassa poliittisen dialogin ministerineuvoston puheenjohtajanaan Ruotsin terveysministerin Acko Ankarberg Johanssonin kanssa. Poliittinen dialogi koski Pohjoismaiden hallituksille kohdistettua suositusta, jossa kehoitetaan hallituksia tutkimaan ja integroimaan kansalliset säännöt ja lainsäädännön esteettisten pistoshoidojen ja muiden kirurgisten

kauneusoperaatioiden osalta niin, että pistoshoitojen antaminen rajataan vain terveydenhuollon ammattihenkilöille. Valiokunta toivoi dialogin kautta lisätietoa siitä, onko Pohjoismaiden lainsäädännöissä aukkoja, miten lainsäädäntöä seurataan sekä toimiiko valvonta. Hyvinvointi Pohjolassa -valiokuntaa dialogissa edustivat valiokunnan puheenjohtaja, Ruotsin edustaja Eva Lindh sekä valiokunnan ahvenanmaalainen jäsen Annette Holmberg-Jansson.

7.3.3. Poliittinen dialogi Itämeren merituulivoiman turvaamista koskevasta pohjoismaisesta yhteistyöstä

Kestävä Pohjola -valiokunta kävi poliittisen dialogin Islannin ympäristö-, energia- ja ilmastoministerin Guðlaugur Þór Þórðarsonin kanssa Reykjavíkin istunnossa. Dialogin aiheena oli Pohjoismaat johtavana alueena tuulivoiman rakentamisessa ja asia koski suositusta pohjoismaisesta yhteistyöstä Itämeren tuulivoiman varmistamisessa. Suosituksessa kartoitetaan merituulivoimahankkeiden optimaalinen sijoittaminen yli kansallisten rajojen; luodaan ylimääräiset kaapeliyhteydet merituulivoimahankkeita varten; varmistetaan merituulivoimahankkeisiin liittyviin kaapeliyhteyksiin kohdistuvan ilkvallan valvonta; ja kutsutaan myös Baltian maat mukaan laatimaan yhteinen Itämeren energiantuotantoa ja kuljetuksia koskeva kokonaissuunnitelma.

7.3.4. Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan poliittiset dialogit

Vuosikertomusvuonna valiokunta sai päätökseen kolmea suositusta koskevat poliittiset vuoropuhelut, jotka käytiin 26. marraskuuta Ruotsin energia- ja elinkeinoministeri Ebba Buschin kanssa. Dialogit koskivat suositusta hallitustyön vahvistamisesta monimuotoisuuden avulla sekä kahta suositusta kestävän matkailun sertifiointista. Dialogeihin osallistui valiokunnan puheenjohtaja, Ruotsin edustaja Kjell-Arne Ottosson.

7.4. Kirjalliset ja suulliset kysymykset

Pohjoismaiden neuvoston jäsenillä ja varajäsenillä on oikeus esittää kirjallisia kysymyksiä hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Kysymyksen aiheena voi olla pohjoismainen yhteistyö yleisesti tai kertomus tai ilmoitus, josta kysymyksen esittäjä haluaa lisätietoa. Kysymyksiä ei voi esittää pelkästään sisäpolitiikkaan liittyvistä asioista. Kysymyksen tulee sisältää lyhyt perustelu, jossa esitetään syy kysymyksen esittämiseen. Kirjallisia kysymyksiä voi tehdä läpi vuoden, ja niihin on annettava ministerin allekirjoittama vastaus viimeistään kuusi viikkoa kysymyksen esittämisestä. Täysistuntojen kyselytunnilla neuvoston jäsenet voivat esittää suullisia kysymyksiä suoraan asianomaisille ministereille.

Kertomusvuonna neuvoston jäsenet esittivät yhteensä 27 kirjallista kysymystä. Suomen valtuuskunnan jäsenet olivat allekirjoittajina neljässätoista kirjallisessa kysymyksessä.

Rajaesteryhmän suomalaisjäsenet, edustajat Heikki Autto, Kim Berg ja Anna-Kristiina Mikkonen olivat mukana ryhmän kirjallisissa kysymyksissä, joita oli kaikkiaan kahdeksan. Kysymykset koskivat esimerkiksi lääkkeiden merkintää, oikeutta työttömyyskorvaukseen lomautuksen tai irtisanomisen jälkeen sekä oikeutta läheishoitorahaan. Lisäksi kysymykset koskivat oikeutta virkavapaaseen poliittisen luottamustehtävän hoitamiseksi sekä rajojen yli tapahtuvia arvokuljetuksia. Edustajat olivat myös allekirjoittaneet kysymykset, jotka koskivat färsaarelaisten ajokorttien tunnustamista, pohjoismaista sosiaalipalvelusopimusta sekä rajaesteiden ennaltaehkäisevää työtä.

Edustajat Heikki Autto ja Krista Mikkonen olivat mukana Kestävä Pohjola -valiokunnan esittämässä kysymyksessä fossiilisista energiavaroista. Edustaja Martin Paasi puolestaan osallistui samaisen valiokunnan esittämään kysymykseen Kunmingin-Montrealin biodiversiteettisopimuksesta, joka hyväksyttiin joulukuussa 2022. Edustajat Jouni Ovaska, Bella Forsgrén, Mikko Ollikainen ja Hanna Räsänen olivat osa keskiryhmän esittämää kysymystä luovien alojen edellytyksistä Pohjoismaissa. Kysymyksessä tiedusteltiin

Pohjoismaiden hallituksilta muun muassa toimenpiteistä, joita Pohjoismaissa on toteutettu tai ollaan toteuttamassa tekniikan kehityksen kohtaamiseksi kyseisillä aloilla.

Edustaja Jouni Ovaska esitti yhdessä neljän muun neuvoston jäsenen kanssa Pohjoismaiden hallituksille kysymyksen Nordefcon (Nordic Defence Cooperation) uudesta visiosta ja pohjoismaisen yhteistyön strategisesta merkityksestä. Kysymyksessä tiedusteltiin muun muassa sitä, millainen merkitys hallitusten mielestä Pohjoismaiden parlamenteilla – mukaan lukien Pohjoismaiden neuvostolla – on yhteisen tilannekuvan kannalta.

Lisäksi yksittäiset kansanedustajat ovat osoittaneet kysymyksiä hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen esitti kysymyksen työntekijöiden oikeuksien toteutumisesta Pohjoismaissa. Kysymys oli suunnattu Tanskan, Ruotsin, Norjan ja Islannin hallituksille, ja siinä tiedusteltiin muun muassa toimenpiteistä, joita hallitus tekee pohjoismaisen työmarkkinayhteistyön tiivistämiseksi ja työmarkkinoiden rajaesteiden poistamiseksi. Edustaja Kim Berg esitti kysymyksen valkoisen nuuskan nikotiinipitoisuudesta ja siitä, kuinka paljon Pohjoismaiden hallitukset tekevät yhteistyötä asiaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

Kertomusvuoden teemaistunnossa ja täysistunnossa järjestettiin yhteistyöministerien kyselytunnit, joiden aikana neuvoston jäsenet esittivät suullisia kysymyksiä Pohjoismaiden sekä Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin ministereille. Kyselytunteja on käsitelty tarkemmin kohdissa 5.3 ja 6.4.

7.5. Pohjoismaisen yhteistyön budjetti

Pohjoismaisesta budjetista rahoitetaan yhteistyö, jota tehdään Pohjoismaiden ministerineuvostossa ja sen alaisuudessa toimivissa pohjoismaisissa laitoksissa. Pohjoismaiden ministerineuvosto päättää pohjoismaisen yhteistyön kokonaisbudjetista, ja Pohjoismaiden neuvosto hyväksyy sen. Pohjoismaiden neuvostolla on mahdollisuus ehdottaa muutoksia budjetin priorisointeihin sekä vaatia tiettyjen budjettikohtien täsmennystä, jotta se voisi varmistaa varojen oikean kohdentamisen. Itse budjettikehykseen neuvosto ei kuitenkaan voi vaikuttaa.

Helsingin sopimuksen mukaan jäsenmaiden hallitukset maksavat vuosittain jäsenmaksun Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Maiden maksuosuudet lasketaan jakoperusteen mukaan, joka perustuu maiden osuuteen Pohjoismaiden yhteenlasketusta, kahden viimeisimmän tiedossa olevan vuoden bruttokansantulosta tuotannontekijähintaan. Pohjoismaiden ministerineuvoston kertomusvuoden budjetti oli noin 1,06 miljardia Tanskan kruunua (noin 142 miljoonaa euroa). Pohjoismaiden neuvoston omaa hallinnollista budjettia käsitellään kohdassa 3.2.

Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri laatii tulevan vuoden budjettiehdotuksen, josta käydään vuoden aikana vuoropuhelua ja jota käsitellään Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajistossa, valiokunnissa ja puolueryhmissä. Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismaiden ministerineuvosto neuvottelevat budjetista täysistuntoon mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvoston budjettiehdotusta koskeva mietintö käsitellään täysistunnossa ennen sen lopullista hyväksymistä. Pohjoismaiden neuvostossa budjettityö on puheenjohtajiston vastuulla. Neuvoston presidentti johtaa budjettityötä ja vastaa neuvotteluista ministerineuvoston puheenjohtajamaan kanssa.

Pohjoismaiden neuvostolla ja Pohjoismaiden ministerineuvostolla oli kertomusvuoden aikana useita poliittisia neuvotteluja vuoden 2025 budjetista. Neuvottelujen pohjalta syntyi budjettikompromissi, jossa painottuivat integraatio ja liikkuvuus, kansalaisjärjestöille annettava tuki, lapset ja nuoret, kulttuuri- ja koulutusyhteistyö ja resilienssiin liittyvät asiat. Tärkeä painopiste on neuvostolle ollut pohjoismaisen yhteistyön vahvistaminen liikenneasioissa.

Ministerineuvoston vuoden 2025 budjetti hyväksyttiin neuvoston täysistunnossa Reykjavíkissa. Istunnossa ministerineuvoston budjetin esitteli Tanskan pohjoismaisen yhteistyön ministeri Morten Dahlin, joka totesi neuvostojen yhteistyön olleen hyvää. Pohjoismaiden neuvoston varapresidentti Oddný G. Harðardóttir kertoi olevansa tyytyväinen, että monet Pohjoismaiden neuvoston viime vuosina esittämistä ehdotuksista ja prioriteeteista on nyt otettu huomioon, mutta hän totesi, että taloussuunnitelman ja vaikutusten arvioinnissa on tärkeää noudattaa läpinäkyvyysvaatimuksia.

Pohjoismaiden neuvosto nosti vuoden aikana esille huolen siitä, että ministerineuvoston uusi budjetti muuttaa perusteellisesti kansalaisjärjestöjen tuen myöntämisen periaatteita. Kansalliset Norden-yhdistykset ja Norden-yhdistysten liitto (FNF) sekä niiden toiminta ovat perustavanlaatuisen tärkeä osa pohjoismaista yhteistyötä. Näin ollen niiden perustoiminnan sekä ajankohtaisten hankkeiden rahoitus on jatkossa turvattava.

Keskustelut Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2026 budjetista alkoivat kertomusvuoden aikana, ja Pohjoismaiden neuvoston presidentti ja varapresidentti tapasivat ministerineuvoston nykyisen ja tulevan puheenjohtajan 2. joulukuuta. Neuvoston valiokunnat antoivat puheenjohtajistolle omat alustavat kommentit ministerineuvoston vuoden 2026 budjettiin kertomusvuoden lokakuussa.

7.6. Pohjolan visio ja ministerineuvoston uudet toimintasuunnitelmat

Pohjoismaiden pääministerit hyväksyivät pohjoismaisen yhteistyön Visio 2030:n elokuussa 2019. Vision mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä. Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii saavuttamaan vision tavoitteet kolmella strategisella painopistealueella: vihreä Pohjola, kilpailukykyinen Pohjola ja sosiaalisesti kestävä Pohjola. Visio 2030:n ensimmäisen kauden toimintasuunnitelmat olivat voimassa vuoden 2024 loppuun saakka.

Yhteistyöministerit ovat päättäneet, että vision strategiset painopistealueet pysyvät ennallaan ja muodostavat perustan toimintasuunnitelmalle ja yhteistyöohjelmille kaudella 2025–2030. Uutta tulevalle kaudelle on, että kaikki ministerineuvoston sektorit laativat oman yhteistyöohjelman vuosille 2025–2030. Ohjelmissa kuvataan Pohjoismaiden yhteistyön poliittisia painopisteitä ja tavoitteita, ja ne toimivat ohjausvälineinä Visio 2030:n saavuttamiseksi.

Ministerineuvosto ilmoitti haluavansa valmistella uutta ohjelmakautta koskevat ehdotukset tiiviissä ja varhaisessa yhteistyössä Pohjoismaiden neuvoston kanssa. Vuoden 2023 teemaistunnossa neuvosto kävi keskustelun näkemyksistään Pohjolan uudesta visiosta. Neuvoston jäsenten teemaistunnossa tekeviä ehdotuksia käsiteltiin sittemmin puheenjohtajistossa ja valiokunnissa, ja ministerineuvostolle lähetettiin niistä tehty päätelmä sekä koonti puheenjohtajiston ja valiokuntien konkreettisista ehdotuksista.

Kertomusvuoden teemaistunnossa huhtikuussa neuvoston puheenjohtajisto ja valiokunnat saivat käsitteleväkseen luonnokset ministerineuvoston uusiksi yhteistyöohjelmiksi. Ministerineuvoston edustajia osallistui teemaistunnon yhteydessä pidettäviin puheenjohtajiston ja valiokuntien kokouksiin, jolloin parlamentaarisilla oli mahdollisuus käydä heidän kanssaan vuoropuhelua ja vaikuttaa ohjelmien sisältöön. Pohjoismaiden neuvosto on korostanut visiota, joka perustuu kestävyyteen, kulttuuriin ja osaamiseen, nuorten osallistamiseen, vahvaan hyvinvointivaltioon, yhteistyön kehittämiseen infrastruktuurin ja liikenteen alalla sekä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. On myös tärkeää, että Visio 2030 on neuvoston ja ministerineuvoston muodostaman pohjoismaisen yhteistyön yhteinen visio. Yleisesti ottaen valiokunnat ja puheenjohtajisto katsoivat, että niiden antamat kommentit, ehdotukset ja näkemykset näkyivät hyvin yhteistyöohjelmissa, mikä oli ilahduttavaa. Aivan kaikkia näkemyksiä ei kuitenkaan ollut huomioitu yhteistyöohjelmaluonnoksissa.

Puheenjohtajisto hyväksyi syyskuun kokouksessaan yleiskokouksena mietinnön ministerineuvoston ehdotuksesta Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyöohjelmiksi 2025–2030.

7.7. Valtuuskunnan tapaaminen ministerineuvoston pääsihteerin kanssa

Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri Karen Ellemann vieraili Suomessa ja tapasi 10. lokakuuta eduskunnassa Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Ville Väyrysen sekä varapuheenjohtaja, edustaja Kim Bergin. Pääsihteerin vierailun taustalla oli Suomen vuoden 2025 puheenjohtajuus ministerineuvostossa.

Valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Väyrynen toivotti pääsihteerin tervetulleeksi ja esitteli valtuuskunnan toimintaa ja ajankohtaisia asioita. Suomessa valmistaudutaan tällä hetkellä tuleviin puheenjohtajuuskausiin Pohjoismaiden ministerineuvostossa vuonna 2025 ja Pohjoismaiden neuvostossa puolestaan vuonna 2026. Pohjoismaiden yhteistyö on erityisen tärkeää tämänhetkisessä maailmantilanteessa.

Valtuuskunnan varapuheenjohtaja, edustaja Berg toi esille näkemyksiään budjettiprosessista. Budjettiprosessin tulisi olla läpinäkyvämpi ja helpommin luettava, esimerkiksi momenttisiirrokset sekoittavat helposti kokonaisnäkemyksiä budjetista. Jatkoa ajatellen tähän tulisi keskittyä. Lisäksi edustaja Berg nosti esille Pohjoismaiden ministerineuvoston ehdotuksen Info Pohjola -neuvontapalvelun siirtämisestä Pohjoismaiseen kulttuuripisteeseen. Tähän asti Info Pohjolaa on hallinnoinut Pohjola-Norden. Tämän suhteen Suomessa ollaan huolissaan, koska toimintaa pidetään nykyisellään erittäin toimivana.

Pääsihteeri Ellemann kiitti puheenjohtajistoa tapaamisesta ja totesi tiiviin yhteistyön olevan tärkeää. Voimien yhdistäminen on tärkeää pohjoismaisessa yhteistyössä, ja on hyödyllistä ymmärtää, mitä muilla Pohjoismailla on poliittisella agendallaan. Budjetin osalta pääsihteeri kertoi osin tunnistavansa budjettiprosessiin liittyvät haasteet ja on myös itse toivonut yksinkertaisempaa mallia. Budjetti on lyhentynyt vuosien varrella, ja toivon mukaan prosessista myös saadaan läpinäkyvämpi. On selvää, että asiasta pitää keskustella. Pohjola-Nordenin kanssa tehtävän yhteistyön osalta Ellemann puolestaan totesi olevan hienoa kuulla kansalaisyhteiskunnan roolista. Uuden rajaesteohjelman myötä toimintaa uudistetaan, ja tuleva malli on vielä auki. On tärkeää käydä pohdintaa olennaisista toimijoista.

Tapaamisessa keskusteltiin lisäksi Helsingin sopimuksesta ja itsehallintoalueita koskevista kirjauksista. Keskustelua käytiin myös puolustuspolitiikasta ja pohjoismaisesta yhteistyöstä resilienssi- ja valmiuskykyisissä. Pääsihteeri Ellemann toivotti onnea Suomen puheenjohtajuuskauteen ja totesi olleen hyödyllistä kuulla valtuuskunnan puheenjohtajiston näkemyksiä.

8. Liikkuvuus Pohjolassa

Rajaesteiden purkaminen ja ennaltaehkäisy on kaikkia pohjoismaisen yhteistyön tasoja läpileikkaava avaintema, jolla alueen integroitumista syvennetään, pyritään parantamaan Pohjoismaiden kilpailukykyä, syventämään yhteenkuuluvuutta, helpottamaan kansalaisten liikkuvuutta ja kanssakäymistä sekä lisäämään avoimuutta.

8.1. Rajaestetyö

Pohjoismaiden neuvostossa rajaestetyötä tehdään rajaestetyöryhmässä, joka kokoaa edustajat kaikista jäsenmaista ja valiokunnista. Kertomusvuonna rajaestetyöryhmässä olivat seuraavat suomalaiset edustajat: Heikki Autto, Kim Berg ja Anna-Kristiina Mikkonen.

Rajaesteneuvosto on puolestaan Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen riippumaton elin, joka on saanut hallituksilta tehtäväksi edistää yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta

Pohjoismaissa yhteistyössä muiden rajaestetoimijoiden kanssa. Rajaesteneuvostossa on kymmenen jäsentä. Kaikki Pohjoismaat sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti voivat asettaa neuvostoon kansallisen jäsenen. Heidän lisäksi neuvostossa on mukana Pohjoismaiden ministerineuvoston pääsihteeri, ja myös Pohjoismaiden neuvoston rajaesteryhmän edustajalla on mahdollisuus osallistua työskentelyyn.

Suomessa rajaestetyön koordinoitiin on erikoistunut Pohjola-Nordenin rajaesteverkosto, joka kutsuu säännöllisin väliajoin koolle eri hallinnonalojen ja ministeriöiden edustajat sekä asiantuntijoita tehtävään pohjustaa rajaesteneuvoston kokouksia, joissa Suomea edustaa Kimmo Sasi. Rajaesteverkosto koontui vuosikertomusvuonna neljä kertaa, ja sen puheenjohtajan toimii Pohjola-Nordenin hallituksen puheenjohtaja ja Suomen valtuuskunnan varapuheenjohtaja edustaja Kim Berg.

Ministerineuvosto on katsonut, että rajaestetyön uudelleenjärjestely on tarpeen, koska useat rajaesteet ovat sellaisia, että niiden ratkaisemiseen tarvitaan nykyneuvostoa laajempaa toimintamallia ja niiden ratkaisuun puuttuu usein poliittinen tahtotila ja resurssit. Vastaisuudessa ratkaisu pyritään löytämään lisäämällä yhteistyöministerien roolia rajaestetyössä sekä perustamalla asiantuntijaryhmiä ratkomaan vaikeita kysymyksiä. Rajaesteneuvosto tulee vuoden 2025 alusta koostumaan vain kahdeksasta kansallisesta edustajasta, toisin sanoen Pohjoismaiden neuvoston edustaja ja ministerineuvoston pääsihteeri eivät enää ole mukana rajaesteneuvoston työssä. Pohjoismaiden neuvoston ja ministerineuvoston puheenjohtajamaiden yhteisessä kokouksessa nostettiin esille kysymys siitä, miten tiedonkulku varmistetaan, kun Pohjoismaiden neuvostolla ja ministerineuvostolla ei ole enää jäseniä rajaesteneuvostossa. Suomen yhteistyöministeri on linjannut, että Suomen puheenjohtajuusvuonna 2025 Pohjoismaiden neuvoston rajaesteryhmän edustaja kutsutaan jokaiseen rajaesteneuvoston kokoukseen.

Osana rajaestetyön uudelleenjärjestelyä ministerineuvosto päätti siirtää Pohjoismaissa toimivat Info Pohjola -neuvontapalvelut lähemmäksi ministerineuvoston hallintoa. Suomessa tämä tarkoitti Info Pohjolan siirtymistä Pohjola-Nordenin sateenvarjon alta Pohjoismaiseen kulttuuripisteeseen (Nordisk kulturkontakt). Tällä muutoksella on katsottu olevan vakavat seuraukset Suomessa erinomaisesti toimivalle kansalliselle rajaestetyölle. Vaikka Info Pohjolan siirrolla tavoitellaan tehokkaampaa tiedonkulkua ja ohjausta, siirto tulee kuitenkin johtamaan siihen, ettei Suomen pohjoismaisen rajaesteverkoston toimintaa voi nykyisessä muodossa jatkaa. Info Pohjolan siirron vuoksi Pohjola-Nordenilla ei ole enää vaadittavia resursseja toiminnan toteuttamiseen, eikä rajaesteverkoston koordinointi kuulu Info Pohjolan mandaattiin. Vuonna 2025 tullaan kuitenkin keskustelemaan tavoista säilyttää toiminta tavalla tai toisella.

Myös Reykjavíkin istunnossa keskityttiin Pohjoismaiden väliseen vapaaseen liikkuvuuteen ja rajaesteisiin. Tanskan yhteistyöministeri Morten Dahlin esitteli vuoden 2024 rajaesteselon teon, jossa tarkastellaan rajaesteneuvoston ja ministerineuvoston eri sektorien rajaestetyön tilaa ja tuloksia sekä neuvontapalvelujen tiedotustyötä heinäkuusta 2023 kesäkuuhun 2024. Kyseisellä ajanjaksolla on selvitetty yhdeksän priorisoitua rajaestettä, joista kaksi estettä on ratkaistu ja seitsemän poistettu. Ministeri kertoi, että vuoden aikana on erityisesti priorisoitu verotukseen liittyviä rajaesteitä. Hän nosti myös esiin vuonna 2025 voimaan astuvan Ruotsin ja Tanskan välisen uuden Juutinrauma-sopimuksen, joka tulee saamaan aikaan suuria parannuksia sekä rajat ylittävälle työmatkailijoille että heidän työnantajilleen luoden paremmat työmarkkinat alueella. Lopuksi ministeri kertoi ministerineuvoston rajaestetyön uudesta organisoinnista, joka pohjautuu yhteistyöministerien laatimalle vapaan liikkuvuuden ohjelmalle sekä rajaesteneuvoston uudelle, vuonna 2025 voimaan astuvalle kolmivuotiselle mandaatille.

Edustajat kävivät vilkasta debattia ministerin kanssa ja esittivät kysymyksiä rajaesteiden ennaltaehkäisystä muun muassa EU-direktiivien toimeenpanon yhteydessä, rajaestetietokannan julkisuudesta, maiden välisestä väestörekisteritietojen vaihdosta ja ammattipätevyyskien tunnustamisesta. Edustaja Kim Berg totesi puheenvuorossaan, että Suomen valtuuskunta pitää ministerineuvoston ehdotusta siirtää Info Pohjolan toiminta pois Norden-yhdistysten alaisuudesta haitallisena Suomessa tehtävälle

rajaestetyölle. Hän korosti Pohjola-Nordenin hallinnoiman Info Pohjolan ja rajaesteverkoston yhteistyön synergiaetuja, joita ei olisi, jos toiminta siirtyisi ministerineuvoston alaisuuteen. Edustaja Berg tiedusteli myös, voisivatko maat jatkossa itse päättää Info Pohjolan toiminnan järjestämisestä kustannustehokkaasti vaarantamatta rajaestetyötä.

Yhteistyöministerien kyselytunnilla jatkettiin rajaesteiden parissa, ja kysymykset koskivat muun muassa pohjoismaisen e-ID:n sekä e-reseptien käyttöönottoa, väestörekisteriviranomaisten välistä yhteistyötä sekä pohjoismaisen verosopimuksen päivittämistä. Kyselytuntia on käsitelly tarkemmin kohdassa 6.4.

8.2. Seminaari pohjoismaisista verosäännöistä

Suomen valtuuskunta järjesti eduskunnassa yhteistyössä ulkoministeriön ja Pohjoismaiden ministerineuvoston toukokuussa seminaarin pohjoismaisista verosäännöistä liikkuvuuden edistämiseksi. Seminaarissa pohdittiin liikkuvuuden edistämistä ja rajaesteiden purkamista. Pohjoismaiden verosopimusta sekä kansallisia lakeja ja ohjeistuksia pitäisi muuttaa, jotta verotus olisi mahdollisimman yksinkertaista ja selkeää. Tavoitteena on, että Pohjoismaat tekisivät järjestelmän, joka voisi toimia mallina myös EU:lle ja OECD:lle. Seminaarin yhteydessä julkaistiin Fredrik Lundgrenin ja Jakob Rasborg aiheeseen liittyvä raportti *Työskentely maiden rajojen yli Pohjoismaissa: Ehdotus pohjoismaisten verosääntöjen yksinkertaistamiseksi tavoitteena liikkuvuuden lisääminen*.

8.3. Suomen ja Ruotsin valtuuskuntien opintovierailu Tornio-Haaparantaan

Pohjoismaiden neuvoston jäseniä Suomen ja Ruotsin valtuuskunnista osallistui 11. maaliskuuta rajaesteyöfoorumiin Haaparannassa. Perehdytysvierailulla jäsenet tutustuivat Tornio-Haaparannan alueellisiin toimijoihin ja niihin alueen konkreettisiin rajaesteisiin, jotka haittaavat kansalaisia, opiskelijoita ja elinkeinoelämää. Vierailu toteutettiin yhteistyössä Ruotsin parlamentin ja Norrbottenin lääninhallituksen kanssa. Suomen valtuuskunnasta perehdytysvierailulle osallistuivat edustajat Noora Fagerström ja Anna-Kristiina Mikkonen.

9. Kansainvälinen ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto käsittelee yhä enemmän ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisia kysymyksiä. Kansainvälisessä yhteistyössä neuvosto keskittyy erityisesti lähialueisiin, joita ovat Itämeren alue, arktinen alue, naapurimaamme ja Eurooppa. Neuvosto tekee tiivistä yhteistyötä monien alueellisten ja kansainvälisten parlamentaaristen järjestöjen kanssa, joista tärkeimpiä ovat Baltian yleiskokous, Itämeren parlamentaarikkokonferenssi (BSPC), Euroopan parlamentti, arktisen alueen parlamentaarikkokonferenssi (CPAR), Länsi-Pohjolan neuvosto ja Benelux-parlamentti. Pohjoismaiden neuvoston uusi kansainvälinen strategia hyväksyttiin vuonna 2023.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisto vastaa yleisten poliittisten kysymysten ja budjetin lisäksi neuvoston parlamentaarista yhteistyöstä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Puheenjohtajisto nimeää neuvoston jäseniä kansainvälisiin raportointitehtäviin. Suomen valtuuskunnan jäsenillä oli kertomusvuonna lukuisia raportointi- ja vararaportointitehtäviä. Suomen valtuuskunnan jäsenten raportointitehtävät kertomusvuoden aikana löytyvät liitteestä 1.

9.1. Valko-Venäjä-seminaari

Pohjoismaiden neuvosto on ollut pitkään yhteydessä valkovenäläisiin demokraattisiin toimijoihin ja vuodesta 2007 tavannut oppositiota sekä kansalaisjärjestöjä vuosittaisissa seminaareissa. Vuoden 2020 vaalien jälkeisen väkivallan ja tukahduttamisen vuoksi seminaarit alkuperäisessä muodossaan eivät olleet enää mahdollisia. Neuvosto on kuitenkin jatkanut vuoropuhelua Valko-Venäjän opposition kuten Svjatlana Tsih'anouskajan ja hänen lähipiirinsä kanssa.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous ja sen Suomen valtuuskunta järjestivät Helsingissä 11.–12. tammikuuta seminaarin Valko-Venäjän demokraattisen tulevaisuuden tukemiseksi. *Helsinki Dialogue – A Democratic Future for Belarus* -seminaarissa keskusteltiin keskeisistä haasteista Valko-Venäjän demokratiakehityksessä. Osallistujina oli Valko-Venäjän demokraattisten voimien johtaja Svjatlana Tsih'anouskaja, eurooppalaisia poliitikkoja, asiantuntijoita ja suurlähettiläitä. Pohjoismaiden neuvostoa seminaarissa edusti neuvoston Valko-Venäjä-raporttoija, edustaja Kim Berg.

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Kimmo Kiljunen toimi seminaarin isäntänä. Svjatlana Tsih'anouskaja totesi Suomen olevan esimerkki siitä, miten pieni kansakunta voi menestyä suuren naapurin varjossa. Ulkoministeri Elina Valtonen korosti puheenvuorossaan Suomen tukea Valko-Venäjän kansalle ja tuomitsi maan hallinnon sorron ja osallisuuden Venäjän aggressioon Ukrainassa. Seminaarin kuudessa temaattisessa istunnossa käsiteltiin muun muassa Valko-Venäjän turvallisuustilannetta, kansallisen identiteetin säilyttämistä sekä keinoja poliittisten vankien vapauttamiseksi ja demokraattisten vaalien varmistamiseksi.

Edustaja Kim Berg kertoi puheenvuorossaan lyhyesti Pohjoismaiden neuvoston toimista Valko-Venäjän opposition tukemisessa ja kysyi, miten Pohjoismaat voisivat jatkossakin tukea maan demokraattisia voimia. Vastauksena korostettiin Valko-Venäjän kielen ja kulttuurin säilyttämisen tärkeyttä sekä tukitoimien koordinoimista Tsih'anouskajan yhdistyneen siirtymähallituksen kanssa. Seminaarissa painotettiin myös valkovenäläisten nuorten mahdollisuuksia opiskella demokraattisissa maissa. Pohjoismaiden neuvosto on ehdottanut opiskelijavaihto-ohjelmaa Valko-Venäjän demokratialiikkeen tukemiseksi, mutta ohjelmaa ei ole perustettu. Nuorten opiskelumahdollisuuksien parantaminen nähtiin tärkeänä keinona tukea maan tulevaisuutta.

Svjatlana Tsih'anouskaja tapasi vierailunsa aikana myös puhemies Jussi Halla-ahon, pääministeri Petteri Orpon ja ulkoministeri Elina Valtosen. Keskusteluissa hän esitti toiveen eduskunnan ja Pohjoismaiden neuvoston järjestämästä Valko-Venäjä-aiheisesta kuulemisesta, johon demokraattisten voimien edustajat voisivat osallistua.

9.2. Alueellinen yhteistyö

Pohjoismaiden neuvoston tekee yhteistyötä lukuisten Pohjoismaiden ulkopuolisten, niin kansainvälisten, alueellisten kuin kansallistenkin järjestöjen kanssa. Neuvoston parlamentaarikot osallistuvat aktiivisesti Itämeren alueen yhteistyöhön ja tukevat siten alueen kehittymistä.

9.2.1. Baltian yleiskokous

Viron, Latvian ja Liettuan parlamentaarikot kokoava Baltian yleiskokous on yksi tärkeistä kumppaneista, jonka kanssa Pohjoismaiden neuvosto tekee tiivistä yhteistyötä. Myös kertomusvuonna yhteistyö Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen välillä oli vilkasta.

Pohjoismaiden neuvoston Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Veronika Honkasalo osallistui Baltian yleiskokouksen koulutus-, tiede- ja kulttuurikomitean sekä terveys-, hyvinvointi- ja perhekomitean yhteiskokoukseen Vilnassa 8. maaliskuuta. Kokouksessa kansanedustajat Pohjoismaiden neuvostosta, Baltian yleiskokouksesta ja Benelux-parlamentista keskustelivat tavoista edistää korkeakoulututkintojen automaattista tunnustamista alueella. Kokouksessa käsiteltiin myös ehdotusta Baltian tutkimusrahaston perustamisesta. Edustaja Honkasalo piti Pohjoismaiden neuvoston puheenvuoron asiasta ja toi aiheeseen pohjoismaisen näkökulman.

Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajiston Baltian yleiskokouksen raporttoijana toimiva edustaja Jouni Ovaska osallistui Baltian yleiskokouksen istuntoon Vilnassa 17.–18. lokakuuta. Istunto keskittyi Baltian

alueelliseen turvallisuuteen ja ulkopoliittikkaan. Istunnossa käsitellään myös Baltian maiden roolia tekoälyn kehittämisessä. Edustaja Ovaska piti istunnossa Pohjoismaiden neuvoston puheenvuoron Baltian ja Pohjoismaiden yhteistyöstä. Puheessaan Ovaska korosti erityisesti Ukrainan tuen merkitystä ja peräänkuulutti parlamentaarikoiden vastuuta pitää Ukrainan asia korkealla kansainvälisellä agendalla. Ovaska painotti myös Pohjoismaiden ja Baltian maiden välistä sidettä Euroopassa ja Naton jäsenenä ja totesi, että yhteistyö Baltian ja Pohjoismaiden välillä on välttämätöntä paitsi turvallisuuskysymyksissä myös tekoälyn saralla.

Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian maiden puheenjohtajistot tapaavat säännöllisesti. Pohjoismaiden neuvosto tapasi erikseen Baltian yleiskokouksen puheenjohtajistoa neuvoston puheenjohtajiston Oslossa 9.–10. joulukuuta pidettävän kokouksen yhteydessä. Pohjoismaiden neuvoston ja Baltian yleiskokouksen puheenjohtajistojen yhteiskokouksen erityisteemana olivat tekoälyn haasteet ja mahdollisuudet sekä Baltian maiden ja Pohjoismaiden yhteistyö tekoälyyn liittyen. Digitalisaatio ja tekoälyn nopea kehitys tarjoaa valtavasti potentiaalia mutta myös suuria haasteita. Pohjoismaiden ja Baltian digitalisaatioministerit hyväksyivät tekoälyvision kertomusvuoden marraskuussa (*AI Vision for the Nordic*). Yhteiskokouksessa käytiin myös vuoropuhelua Pohjoismaiden ja Baltian maiden kansallisten parlamenttien parhaista käytännöistä ja konkreettisista toimista tekoälyn saralla. Tekoälyn lisäksi yhteiskokouksessa keskusteltiin demokratian kehityksestä Euroopassa, transatlanttisen suhteen tulevaisuudesta, Ukrainalle annettavan tuen jatkumisesta sekä syvemmästä Itämeren alueen maiden yhteistyöstä.

Osloon kokouksiin osallistuivat Suomen valtuuskunnasta edustajat Ville Väyrynen, Kim Berg ja Jouni Ovaska. Suomen valtuuskunnan jäsenet osallistuvat Oslossa myös Nobelin rauhanpalkinnon jakotilaisuuteen 10. joulukuuta.

9.2.2. Itämeri-yhteistyö

Pohjoismaiden neuvosto osallistuu ja seuraa aktiivisesti sille alueellisten keskeisten yhteistyöelinten toimintaa. Yksi näistä, jonka syntyhistoriassa Pohjoismaiden neuvosto on näytellyt tärkeää roolia, on Itämeren parlamentaarikkokonferenssi (BSPC), jossa neuvoston edustaja kertomusvuonna oli islantilainen Hanna Katrín Friðriksson.

Itämeren alue on Ukrainan sodan varjossa muuttunut hybridivaikuttamisen pelikentäksi, jossa varautuminen, vapaan merenkulun ja energiansaannin turvaaminen yhteisvoimin on alueen maiden talouksien elinehto. Tanskan Helsingørissa 25.–27. elokuuta järjestettyyn 33. Itämeren parlamentaarikkokonferenssiin osallistuivat alueen maiden parlamentaarikot ja avainministerit. He painottivat Itämeri-yhteistyön lisäämistä kaikilla osa-alueilla mutta aivan erityisesti turvallisuuden ja ympäristön saralla. Parlamentaarikot tapaavat konferenssin yhteydessä myös Tanskan kuningas Fredrik X:n.

Suomen valtuuskunnan jäsenet kokouksessa painottavat Itämeren alueen turvallisuuden, yhteistyön, vapaan merenkulun ja huoltovarmuuden turvaamisen tärkeyttä yhteiskunnalle ja taloudelle. Alueella turvallisuustilanteen heikkeneminen ja muun muassa Venäjän pakotteiden kiertämiseen käytetyn varjolvaston toiminta luovat vakavia uusia haasteita niin yhteiskunnille kuin jo muutenkin hauraalle merelliselle ympäristölle. Itämeri-parlamentaarikot kuuluivat myös konferenssin aikana sidosryhmiä ja vahvistivat tukensa Ukrainalle. Konferenssia edelsi Helsingørissä järjestetty Itämeren nuorten parlamentaarinen foorumi (Baltic Sea Parliamentary Youth Forum).

Suomi toimi 1.7.2023–30.6.2024 hallitustenvälisen Itämeren maiden valtioiden neuvosto CBSS:n puheenjohtajana. Entinen ulkoministeri Pekka Haavisto kertoi konferenssissa Suomen puheenjohtajuuskauden kokonaisturvallisuuteen, kriisivalmiuteen ja resilienssiin liittyvistä saavutuksista. Helsingørissä pidetyn Itämeren parlamentaarikkokonferenssiin jälkeen BSPC:n puheenjohtajuus siirtyi Tanskalta Ahvenanmaalle.

9.3. Puolustuspoliittinen pyöreän pöydän keskustelu

Tanskan parlamentin järjestämä konferenssi puolustuspoliittisesta yhteistyöstä pidettiin Kööpenhaminassa 9. syyskuuta. Konferenssin teemana oli *Uusi aikakausi Pohjoismaiden ja Baltian maiden turvallisuudessa ja puolustuksessa – Haasteet ja mahdollisuudet Naton laajentumisen jälkeen*. Konferenssi kokosi päättäjiä ja asiantuntijoita eri puolilta Pohjoismaita ja Baltiaa keskustelemaan meneillään olevista muutoksista ja niiden tuomista haasteista ja mahdollisuuksista Itämeren alueen maille.

Konferenssin kolme erillistä teemaa olivat: 1) alueellinen yhteistyö ja uudet mahdollisuudet, 2) hybridiuhat ja kriittinen infrastruktuuri sekä 3) uusi turvallisuus- ja puolustusmaisema – haaste demokratialle ja parlamenteille. Konferenssiin osallistui Suomen valtuuskunnasta edustajat Kim Berg, Jani Kokko ja Jouni Ovaska sekä eduskunnan BSPC-valtuuskunnan jäsen Mikko Polvinen. Edustaja Kokko osallistui konferenssiin myös puolustusvaliokunnan jäsenenä.

Pohjoismaiden neuvoston vuosittainen tilaisuus järjestetään Nordefcon (Nordic Defence Cooperation) puheenjohtajamaassa. Näihin puolustuspoliittisiin kokouksiin kutsutaan neuvoston puheenjohtajiston jäsenet, pohjoismaiset puolustusministerit ja pohjoismaisten parlamenttien puolustusvaliokuntien puheenjohtajat. Tanskan parlamentti oli tänä vuona poikkeuksellisesti päättänyt järjestää kokouksen konferenssin muodossa sekä laajentaa osallistumista kutsumalla myös eri maiden BSPC-valtuuskunnat konferenssiin. Tanska oli sekä Nordefcon että BSPC:n puheenjohtajamaa kertomusvuonna.

Tilaisuuden puheenjohtajina toimi Tanskan Pohjoismaiden neuvoston valtuuskunnan puheenjohtaja Lars-Christian Brask ja Tanskan BSPC-valtuuskunnan puheenjohtaja Henrik Møller. Tanskan puolustusministeri Troels Lund Poulsen piti pääpuheenvuoron, jossa hän korosti Pohjoismaiden yhteistyötä Baltian maiden kanssa.

Puolustus- ja turvallisuuspolitiikan merkitys pohjoismaisessa yhteistyössä on kasvanut. Pohjoismaat ovat tehneet vuodesta 2009 lähtien puolustusyhteistyötä Nordefcon puitteissa. Eduskunta järjestää vastaavan puolustuspoliittisen pyöreän pöydän keskustelun vuonna 2025 Suomen ollessa Nordefco-yhteistyön puheenjohtajamaana.

10. Tulevan vuoden pohjoismainen yhteistyö

10.1. Tulevat puheenjohtajuuskaudet

10.1.1. Parlamentaarin yhteistyö 2025

Ruotsi on Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2025 puheenjohtajamaa. Ruotsin puheenjohtajuuskauden otsikon *Pohjoismaat yhdessä – pohjoismaista hyötyä ja yhteenkuuluvuutta levottomina aikoina* mukaisesti ohjelmassa keskitytään yhteenkuuluvuuden tärkeyteen epävarmassa maailmassa sekä Pohjoismaiden kansalaisten arjen hyötyyn. Samoin painotetaan Pohjoismaiden neuvoston työn tehokkaampaa jalkautamista kansallisissa parlamenteissa. Pohjoismaiset kysymykset ovat myös sisäpoliittisia kysymyksiä, ja neuvoston työ tulisi kytkeä osaksi kansallisten parlamenttien valiokuntatyöskentelyä. Lisäksi ohjelmassa korostetaan Pohjoismaiden rajaesteiden poistamista siten, että helpotetaan pohjoismaalaisten asuamista, työskentelyä ja opiskelua sekä yritystoimintaa koko alueella.

Neuvoston täysistunto valitsi lokakuussa Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2025 presidentiksi Heléne Björklundin sosiaalidemokraattisesta ryhmästä. Neuvoston varapresidentiksi valittiin konservatiiviryhmää edustava Maria Stockhaus. Samalla päätettiin neuvoston 77. istunnon järjestämisestä Tukholmassa viikolla 44. Ruotsalainen vastavalittu neuvoston presidentti esitteli Ruotsin puheenjohtajuusohjelman

Reykjavíkin istunnossa toteamalla, että epävakaa maailmantilanne edellyttää pohjoismaisen yhteistyön ja yhteenkuuluvuuden vahvistamista. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, Lähi-idän sota ja ilmastokriisi merkitsevät sitä, että turvallisuus on pohjoismaisen asialistan kärkipäässä vuonna 2025.

10.1.2. Hallituspuolen pohjoismainen yhteistyö 2025

Pohjoismaiden ministerineuvoston tulevan vuoden puheenjohtajamaana toimii Suomi. Ministerineuvoston vuoden 2025 puheenjohtajuuskauden ohjelman otsikko on *Pohjola – yhtenäinen ja vahva*, ja ohjelman pääteemoina ovat lasten ja nuorten oikeudet, yhteiskuntaturvallisuus, mukaan lukien varautuminen ja resilienssi, kilpailukyky sekä Visio 2030:n toteutus.

Pääministeri Petteri Orpo esitteli puheenjohtajuuskauden ohjelman neuvoston Reykjavíkin täysistunnossa. Hän totesi, että Pohjolaa haastetaan monesta suunnasta ja siksi puheenjohtajuusohjelman lähtökohtana on Pohjoismaiden pääministerien vuonna 2019 hyväksymä yhteinen visio Pohjolasta maailman kestävimpanä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä. Suomi korostaa kokonaisturvallisuusajattelua sekä huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyön merkitystä. Pohjoismaiden kriisinkestävyyttä tulee vahvistaa sekä edistää laaja-alaista varautumista erilaisiin siviilikriiseihin ja hybridiuhkiin.

Puheenjohtajuusohjelman toinen painopiste ovat lapset ja nuoret, koska heidän hyvinvointinsa tulee kiinnittää enemmän huomiota. Pohjoismaissa yhteiskuntia rakennetaan siten, että lapsilla ja nuorilla on hyvä tulevaisuus. Lisäksi tullaan korostamaan myös Pohjoismaiden kilpailukyvyn merkitystä, koska elinkeinoelämän kehityksen kautta varmistetaan yhteiskuntiemme hyvinvointi. Vapaan liikkuvuuden ja integraation edistäminen on tärkeää, koska opiskelun, työskentelyn ja yrittämisen tulee olla helppoa Pohjolassa maiden rajojen yli. Tämän vuoksi jatketaan työtä pohjoismaisten rajaesteiden purkamiseksi.

10.2. Suomen valtuuskunnan isännöimät kokoukset 2025

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta isännöi useita pohjoismaisia kokouksia Suomessa vuonna 2025. Ulko-, puolustus- ja turvallisuuspolitiikka sekä yhteiskuntaturvallisuus näkyvät vahvasti kokousten teemoissa. Eduskunnassa järjestetään Pohjoismaiden neuvoston teemaistunto 31.3.–1.4.2025. Istunnon teemana on *Vahvempi yhteenkuuluvuus – pohjoismaisen turvallisuuden ja varautumisen uusi aika*. Teemaistunnon yhteydessä eduskunta isännöi myös Nordefcon puolustuspoliittisen pyöreän pöydän kokouksen. Lisäksi neuvoston Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan kesäkokous järjestään Turussa kesäkuussa 2025.

10.3. Suomen puheenjohtajuusvuosi neuvostossa 2026

Suomi toimii Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajamaana vuonna 2026. Kyseisenä vuonna neuvoston työtä johtavat suomalainen presidentti ja varapresidentti. Puheenjohtajuus tarkoittaa myös sitä, että eduskunta isännöi neuvoston täysistunnon viikolla 44. Lisäksi muita pohjoismaisia ja kansainvälisiä kokouksia voi tulla puheenjohtajamaan järjestettäväksi. Puheenjohtajuusvuoden aikana toteutetaan puheenjohtajuusohjelmaa, jonka Suomen valtuuskunta on laatinut ja joka esitellään ja hyväksytään edellisen vuoden täysistunnossa. Edellisen kerran Suomi oli puheenjohtaja neuvostossa vuonna 2022.

LIITE 1 Suomen valtuuskunta 2024

Jäsenet

Valitut jäsenet

Autto, Heikki, kok (3.9. asti)
Biaudet, Eva, r
Eerola, Juho, ps
Holmberg-Jansson, Annette, MSÅ
Kilpi, Marko, kok
Listherby, Sandra, Lib
Mikkonen, Krista, vihr
Paasi, Martin, kok (4.9. alkaen)
Perholehto, Pinja, sd
Sillanpää, Pia, ps
Vigelius, Joakim, ps

Berg, Kim, sd, varapuheenjohtaja
Castrén, Maaret, kok (4.9. alkaen)
Fagerström, Noora, kok
Honkasalo, Veronika, vas
Kokko, Jani, sd
Mikkonen, Anna-Kristiina, sd
Ovaska, Jouni, kesk
Partanen, Karoliina, kok, puheenjohtaja (3.9. asti)
Reijonen, Minna, ps
Siponen, Markku, kesk
Väyrynen, Ville, kok, jäsen (28.6. alkaen), puheenjohtaja (6.9. alkaen)

Varajäsenet

Bergbom, Miko, ps
Fellman, Nina, ÅSD
Furuholm, Timo, vas
Junnila, Vilhelm, ps
Kvarnström, Johan, sd
Mattsson, Liz, ÅC
Ollikainen, Mikko, r
Piisinen, Jorma, ps
Salla, Aura, kok (3.9. asti)
Strandman, Jaana, ps (24.5. alkaen)
Viitala, Juha, sd
Wallinheimo, Sinuhe, kok

Diarra, Fatim, vihr (4.9. alkaen)
Forsgren, Bella, vihr (3.9. asti)
Hiltunen, Pia, sd
Kangas, Antti, ps
Matti, Hanna-Leena, kesk
Merinen, Ville, sd
Partanen, Karoliina, kok (4.9. alkaen)
Räsänen, Hanna, kesk
Sirén, Saara-Sofia, kok
Vestman, Heikki, kok
Vornanen, Timo, ps (22.5. asti)

Valtuuskunnan työvaliokunta

Partanen, Karoliina, kok, puheenjohtaja (3.9. asti)
Väyrynen, Ville, kok, jäsen (28.6. alkaen), puheenjohtaja (6.9. alkaen)
Berg, Kim, sd, varapuheenjohtaja
Biaudet, Eva, r
Eerola, Juho, ps
Holmberg-Jansson, Annette, MSÅ
Honkasalo, Veronika, vas
Mikkonen, Krista, vihr
Ovaska, Jouni, kesk

Jäsenyydet puheenjohtajistossa, valiokunnissa, komiteoissa ja työryhmissä

Puheenjohtajisto

Berg, Kim, sd
Eerola, Juho, ps (28.10. asti)
Ovaska, Jouni, kesk

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Fagerström, Noora, kok
Honkasalo, Veronika, vas, puheenjohtaja
Kilpi, Marko, kok
Perholehto, Pinja, sd
Vigelius, Joakim, ps
Väyrynen, Ville, kok

Kestävä Pohjola -valiokunta

Autto, Heikki, kok (3.9. asti)
Eerola, Juho, ps (29.10. alkaen)
Mikkonen, Krista, vihr
Paasi, Martin, kok (4.9. alkaen)

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kokko, Jani, sd
Listherby, Sandra, Lib
Reijonen, Minna, ps
Siponen, Markku, kesk

Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Biaudet, Eva, r
Castrén, Maaret, kok (4.9. alkaen)
Holmberg-Jansson, Annette, MSÅ
Mikkonen, Anna-Kristiina, sd
Partanen, Karoliina, kok (3.9. asti)
Sillanpää, Pia, ps

Tarkastuskomitea

Listherby, Sandra, MSÅ, varapuheenjohtaja
Reijonen, Minna, ps
Edustaja Reijosen varajäsen: Sillanpää, Pia, ps

Rajaestetyöryhmä

Autto, Heikki, kok (3.9. asti)
Berg, Kim, sd
Listherby, Sandra, Lib
Mikkonen, Anna-Kristiina, sd

Budjettiryhmä

Eerola, Juho, ps (28.10. asti)
Ovaska, Jouni, kesk

Helsingin sopimuksen uudistamista käsittelevä työryhmä

Eerola, Juho, ps

Työjärjestys-työryhmä

Eerola, Juho, ps (8.10. alkaen)

Valtuuskunnan raportoiijat

Iso-Britannia ja Skotlanti: Eerola, Juho, ps (28.10. asti)

Valko-Venäjän ja Venäjän demokraattinen oppositio: Berg, Kim, sd

Valtuuskunnan vararaportoiijat

Baltian yleiskokous: Ovaska, Jouni, kesk

Benelux-parlamentti: Eerola, Juho, ps (28.10. asti)

Iso-Britannia ja Skotlanti: Berg, Kim, sd

Länsi-Pohjolan neuvosto: Eerola, Juho, ps (28.10. asti)

USA, Kanada ja Quebec: Ovaska, Jouni, kesk

Valko-Venäjän ja Venäjän demokraattinen oppositio: Ovaska, Jouni, kesk

Pohjoismaisen kulttuurirahaston hallitus

Honkasalo, Veronika, vas

Varajäsen Eva Biaudet, r

Pohjoismaiden Investointipankin tarkastuskomitea

Fagerström, Noora, kok

LIITE 2 Esitykset, suositukset ja sisäiset päätökset 2024

Suositus 1/2024: Valiokuntaehdotus pohjoismaisen verosopimuksen yksinkertaistamisesta (A 1975/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että aloitetaan pohjoismaisen verosopimuksen tarkistaminen ja uudistaminen raportin Työskentely maiden rajojen yli Pohjoismaissa: Ehdotus pohjoismaisten verosääntöjen yksinkertaistamisesta tavoitteena liikkuvuuden edistäminen pohjalta.

Suositus 2/2024: Pohjoismaiset raja-aluekomiteat (A 1974/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että raja-aluekomiteoiden ehdotus ”Tulevaisuuden raja-aluekomiteat 2.0” loisi pohjan Pohjoismaiden ministerineuvoston aluepolitiikan sektorin vuosien 2025–2030 yhteistyöohjelmalle.
että tehdään selvitys syistä, joiden Pohjoismaiden ministerineuvosto katsoo myötävaikuttavan,
että raja-aluekomiteat on kilpailutettava.

Suositus 3/2024: Pohjoismainen kielipolitiikka (B 346/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että jatketaan työtä ministerineuvoston pohjoismaista kielipoliittista julistusta koskevan ehdotuksen täytäntöön panemiseksi.

Suositus 4/2024: Pohjoismainen panostus epävakaiden maiden opiskelijoiden tukemiseksi (A 1954/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että laaditaan raportti ja kuvaus norjalaisesta Students at Risk -ohjelmasta, jota voidaan käyttää mallina vastaavan ohjelman toteuttamiseksi Pohjoismaissa.
että kartoitetaan yhdessä yhteispohjoismaisten tutkimuslaitosten kanssa niiden mahdollisuutta esimerkiksi tarjota tutkijaopiskelijoille turvallinen tutkimusympäristö.
että Pohjoismaiden neuvostolle esitetään selonteko mahdollisista vastaavista aloitteista Pohjoismaissa.
että arvioidaan uudelleen suhtautumista hankkeeseen, joka koskee vaarassa olevia opiskelijoita, ja tutkitaan mahdollisuuksia käyttää tätä mallia pohjoismaisen tavaramerkin vahvistamiseksi rauhan- ja demokratiakysymyksissä.

Suositus 5/2024: Pohjoismaisten laitosten välinen kulttuuriarteiden lainausjärjestelmä (A 1949/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että pyritään yhdessä löytämään yksinkertaisempi käytäntö kulttuuriperinnön asiakirjojen ja esineiden pitkäaikaislainaukseen ja vaihtoon Pohjoismaissa.

Suositus 6/2024: Kestävä matkailu (A 1971/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että kehitetään yhteispohjoismainen matkailuelinkeinon puitekehys, jonka avulla mitataan yksittäisten taloudellisten sektorien ympäristövaikutukset erityisesti arktisilla alueilla sekä alueilla, joissa luonto on erityisen haavoittuvaa.
että kartoitetaan matkailusta aiheutuvat ympäristö- ja ilmastovaikutukset Pohjoismaissa puitekehysten avulla.
että laaditaan toimintasuunnitelma matkailun ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentämiseksi Pohjoismaissa.

Suositus 7/2024: Pohjoismainen Itämeri-strategia (A 1924/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että laaditaan Itämeren suojelun toimintaohjelman The Baltic Sea Action Plan (BSAP)pohjalta suunnitelma, jolla voidaan edistää BSAP:n tavoitteiden saavuttamista Pohjoismaissa.

Suositus 8/2024: Pohjolan ja Baltian maiden välisen yhteistyön syventäminen (A 1965/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että syvennetään edelleen yhteistyötä ja keskinäistä vaihtoa Baltian maiden hallitusten kanssa molempien alueiden talouksien vahvistamiseksi ja edistämiseksi sekä vapauden ja itsemääräämisoikeuden säilyttämiseksi.

Suositus 9/2024: Pohjolan kehittäminen omavaraiseksi ja autoritaarisista hallinnoista riippumattomaksi alueeksi (A 1952/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että laaditaan strategia Pohjolan omavaraisuuden vahvistamiseksi energiantuotannon, sähköverkon varaosien, elintarviketuotannon ja varautumisen alalla.

Suositus 10/2024: Pohjoismainen ääni kansallisissa liikennesuunnitelmissa (A 1963/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että tehdään tiiviimpää ja järjestelmällisempää yhteistyötä kansallisiinliikenne-suunnitelmiin vaikuttamiseksi.
että laaditaan luettelo priorisoitavista, infrastruktuurista aiheutuvista rajaesteistä, jotka ovat esteenä Pohjoismaiden integroitumiselle. Luettelon tulee kuvastaa Pohjoismaiden asukkaiden ja eri sektorien intressejä. Luetteloa on tarkistettava joka toinen vuosi.

Suositus 11/2024: Pohjoismainen ääni kansallisissa liikennesuunnitelmissa (A 1963/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että konsultoidaan Pohjoismaita ja suunnitellaan yhdessä kansallisia infrastruktuurihankkeita ja -panostuksia kaikkialla Pohjoismaissa.

Suositus 12/2024: Yhteispohjoismaisten rakennusteknisten määräysten laatiminen ja vaatimus vähentää kuluja ja edistää kilpailun lisäämistä (A 1966/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että laaditaan yhteispohjoismaiset rakennustekniset määräykset ja asetetaan vaatimus kulujen vähentämisestä ja kilpailun lisäämisen edistämisestä.

Suositus 13/2024: Yhteispohjoismaisten rakennusteknisten määräysten laatiminen ja vaatimus vähentää kuluja ja edistää kilpailun lisäämistä (A 1966/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että käynnistetään työ pohjoismaisten sääntöjen ja määräysten kartoittamiseksi sekä tunnistetaan ja minimoidaan niiden eroavaisuudet. Näin voidaan luoda parhaat mahdolliset edellytykset ammattialojen väliselle yhteistyölle ja yhteishankinnoille Pohjoismaissa, mikä voi sujuvoittaa työmarkkinoita ja vauhdittaa asuntorakentamista.

Suositus 14/2024: Rajaesteiden poistamisen nopeuttaminen rajaesteneuvoston mandaattia vahvistamalla (A 1970/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että vahvistetaan työtä rajaesteiden poistamiseksi, uusien rajaesteiden muodostumisen ehkäisemiseksi sekä rajaestetyön priorisoimiseksi.

että vahvistetaan rajaesteneuvoston mandaattia muun muassa vuosittain poistettavien rajaesteiden kvantitatiivista tavoitetta nostamalla.

Suositus 15/2024: Yhteistyöohjelmat 2025–2030 (B 347/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismaiden ministerineuvosto panee täytäntöön ministerineuvoston ehdotuksen yhteistyöohjelmiksi 2025–2030.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto hoitaa puheenjohtajistolta ja valiokunnilta saatujen ehdotusten seuranta.

että Pohjoismaiden ministerineuvosto jatkaa rakentavaa yhteistyötä sekä yhteistyöohjelmien että budjetin parissa myös jatkossa.

Suositus 16/2024: Pohjoismaiden ministerineuvoston budjetti 2025 (B 348/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että ehdotus Pohjoismaiden ministerineuvoston vuoden 2025 budjetiksi hyväksytään.

että yhteistyöministerit hyväksyvät ja seuraavat seuraavan budjettisopimuksen toteutumista:

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Pohjoismaiden neuvosto ovat yksimielisiä myös siitä, että työsuunnitelmia koskeissa jatkokeskusteluissa keskitytään erityisesti seuraaviin painopistealueisiin ajanjaksolla 2025–2027:

1. Integraatio ja liikkuvuus: Integraatiota ja liikkuvuutta Pohjoismaiden välillä tehostetaan lisäämällä rajaestetyön, tiedottamisen ja erilaisten liikkuvuutta edistävien hankkeiden resursseja.
2. Kansalaisjärjestöille annettava tuki: Vuodesta 2025 alkaen taloudellista tukea lisätään entisestään uudella määrärahalla, jota pohjoismaista yhteistyötä edistävät järjestöt voivat hakea kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Pohjoismaisia tavoitteita edistävillä hankkeilla on myös mahdollista hakea rahoitusta vuosittain.
3. Lapset ja nuoret: Vuodesta 2025 alkaen panostukset kohdistuvat etenkin nuorten yhteiskunnalliseen osallisuuteen sekä pahoinvoinnin ja mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyyn.
4. Kulttuuri- ja koulutusyhteistyö: Pohjoismaista kulttuuri- ja koulutusyhteistyötä vahvistetaan keskittymällä pohjoismaisten demokraattisten yhteiskuntien kehittämiseen.
5. Resilienssin lisääminen Pohjoismaissa: Yhteiskuntaturvallisuuteen liittyvää monialaista yhteistyötä lisätään. Se koskee myös siviilivalmiutta ja kriisinsietokykyä.

Suositus 17/2024: Tasa-arvoinen ilmastopolitiikka (A 1958/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että analysoidaan ja arvioidaan menettelytapoja ja ilmastotoimia tasa-arvonäkökulmasta.

että eriytetään kulutustottumuksia ja -tapoja sekä erilaisten poliittisten päätösten vaikutuksia koskevat tilastotiedot sukupuolen mukaan.

että huomioidaan tasa-arvonäkökulma laadittaessa uusia ilmastoalaa koskevia ehdotuksia.

että otetaan huomioon miesten, naisten, poikien ja tyttöjen erilaiset edellytykset ilmastomuutokseen sopeutumisessa.

että varmistetaan naisten vaikutusmahdollisuudet ilmastosiirtymän kaikilla osaalueilla niin kansainvälisissä neuvotteluissa kuin kansallisessa politiikassa.

Suositus 18/2024: Pohjoismaiden yhteistyö rasismien ja ekstremismin torjumiseksi (A 1964/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että etsitään uusia välineitä rasismien ja ekstremismin torjumiseksi.

että laaditaan suunnitelma/suunnitelmia siitä, kuinka hallitusten tulee seurata Pohjoismaiden äärioikeistolaisuutta vuodesta 1918 nykypäivään käsittelevän raportin suosituksia ja raportoida Pohjoismaiden neuvostolle seuraavien 12 kuukauden sisällä.

Suositus 19/2024: Pohjoismainen yhteistyö rasismien ja ekstremismien torjumiseksi (A 1964/UVN)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että järjestetään yhteinen konferenssi itsenäisten syrjintää torjuvien pohjoismaisten viranomaisien kanssa.

Suositus 20/2024: Pohjoismainen puolustus- ja turvallisuuspolitiikka (A 1990/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että asetetaan pohjoismainen puolustus- ja turvallisuuskomitea, johon kuuluu myös parlamentaarikoita kaikista Pohjoismaista.

Suositus 21/2024: Helsingin sopimuksen tarkistaminen (A 1989/PRE)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että nimetään pohjoismainen komitea, joka saa tehtäväksi laatia konkreettisen muutosehdotuksen Helsingin sopimuksen päivittämiseksi.

että komitean ehdotukseen sisällytetään muun muassa seuraavat aiheet:

Pohjoismaista yhteistyötä koskevat *uudet* artiklat:

- puolustus- ja turvallisuuspolitiikka
- siviiliturvallisuus, valmius ja yhteiskuntaturvallisuus
- ilmasto
- lasten ja nuorten oikeudet ja osallistaminen pohjoismaiseen yhteistyöhön yleisesti sekä Nuorten pohjoismaisen neuvoston rooli- rajaesteiden poistaminen ja ehkäiseminen.

Pohjoismaista yhteistyötä koskevat *päivitetyt* artiklat, niin että ne soveltuvat paremmin tämän hetken pohjoismaiseen yhteistyöhön ja Pohjoismaiden tavoitteisiin:

- sosiaalinen yhteistyö, jonka kohdalla pohjoismainen hyvinvointimalli mainitaan konkreettisesti, ja lasten ja nuorten osallistaminen mainitaan omana aiheenaan
- koulutus, tutkimus, kulttuuri ja kieli
- ympäristö mukaan lukien luonnon monimuotoisuus ja luonto
- liikenne, mukaan lukien digitaalinen infrastruktuuri
- Mitkä tahot ovat Helsingin sopimuksen osapuolia?

että osallistuminen pohjoismaiseen yhteistyöhön pohjautuu maiden samanarvoisuuteen ja Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin osallistuminen pohjoismaiseen yhteistyöhön heijastaa Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa tapahtunutta kehitystä ja antaa joustavuutta eroavaisuuksien mahduttamiseen ja tulevaan kehittämiseen, tai

että Pohjoismaiden hallitukset selvittävät, miten Helsingin sopimusta voidaan muuttaa siten, että Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin osallistumismahdollisuuksia pohjoismaiseen yhteistyöhön laajennettaisiin ottaen huomioon oikeudellinen viitekehys, joka sääntelee Tanskan, Färsaarten ja Grönlannin sekä Suomen ja Ahvenanmaan välistä suhdetta.

että Helsingin sopimuksesta käy ilmi pohjoismainen yhteistyö, jolla edistetään pohjoismaisia arvoja ja näkemyksiä EU:ssa ja Etassa. Sopimuksen pohjoismaista yhteistyötä koskevien muotoilujen tulee olla velvoittavampia sekä uutta säännöstöä muotoiltaessa että implementoitaessa.

että sopimustekstin yleistä kieliasua päivitetään ja sopimustekstiin sisällytetään perustavat pohjoismaiset arvot, kuten demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo.

että tavoitteena on, että komitean ehdotus Helsingin sopimuksen päivittämiseksi valmistuu vuoden 2025 aikana ja että se tulee voimaan vuoden 2026 aikana (30 vuotta edellisen päivityksen voimaantulosta).

että Pohjoismaiden neuvosto on edustettuna komiteassa ja että komitea työskentelee vuorovai-
kutuksessa Pohjoismaiden neuvoston kanssa.

Suositus 22/2024: Ilmastomuutoksen uhka Arktiksella ja kestävyyttä koskevan yhteistyön tarve (A 1991/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se pyrkii edistämään IMOssa ja relevanteissa kansainvälisissä järjestöissä ympäristörajoitus-
ten ja merien saastumista koskevien määräysten tiukentamista ja valvonnan puiteohjelman luo-
mista arktisten merialueiden suojelemiseksi saasteilta.

että kannustetaan kalastus- ja meriteollisuutta osallistumaan meriä koskevaan tutkimukseen ja
näin edistämään kestävä kehitystä sekä tarjotaan varusteet ja muut apuvälineet tutkimusta var-
ten.

että kuullaan nuorten ihmisten, paikallisyhteiskuntien ja alkuperäiskansojen ääntä ennen suuria
päätöksiä ja laaditaan etukäteen vaikutusten arviointi elämään, hyvinvointiin ja ympäristöön koh-
distuvien vaikutusten arvioimiseksi.

Suositus 23/2024: Syvänmerenpohjassa harjoitettavan kaivostoiminnan väliaikainen kieltäminen (A 1978/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että kielletään syvänmerenpohjassa harjoitettava kaivostoiminta kansainvälisillä vesialueilla vä-
liaikaisesti niin kauan kuin toiminnan ympäristövaikutukset sekä sosiaaliset ja taloudelliset seu-
raukset ovat selvittämättä.

Suositus 24/2024: Fossiiliin luonnonvaroihin liittyvä läpinäkyvyys (A 1977/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että edistetään toimia kansainvälisissä toimintaympäristöissä tiedon lisäämiseksi fossiilisten
polttoaineiden saatavuudesta ja hyödyntämisestä.

Suositus 25/2024: Fossiiliin luonnonvaroihin liittyvä läpinäkyvyys (A 1977/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että tehdään yhteistyötä kansainvälisissä aloitteissa fossiiliin luonnonvaroihin ja niiden hyödyn-
tämiseen liittyvän läpinäkyvyyden lisäämiseksi Pohjoismaissa.

Suositus 26/2024: Itämeren merituulivoiman turvaamista koskeva pohjoismainen yhteistyö (A 1976/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että kartoitetaan merituulivoimahankkeiden optimaalinen sijoittaminen yli kansallisten rajojen.

että luodaan ylimääräiset kaapeliyhteydet merituulivoimahankkeita varten.

että varmistetaan merituulivoimahankkeisiin liittyviin kaapeliyhteyksiin kohdistuvan ilkvallan
valvonta.

että kutsutaan Baltian maat mukaan laatimaan yhteinen Itämeren energiantuotantoa ja kuljetuk-
sia koskeva kokonaissuunnitelma.

Suositus 27/2024: Jäteveden maastavienti Pohjoismaissa (A 1972/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se ottaa käyttöön mekanismit, joilla valvotaan vaarallisten jätteiden maastavientiä mukaan
lukien jätevedet ja niiden käsittely vastaanottajamaissa, jotta voidaan varmistaa jätteiden käsit-
tely ympäristön kannalta vastuullisesti.

että se selvittää mahdollisuuksia käynnistää yhteispohjoismaisia toimia tai ohjelmia, joilla pysty-
tään paremmin valvomaan ja kontrolloimaan vaarallisten jätteiden ja jäteveden maastavientiä.

että se varaa resursseja tutkimukseen ja kehitykseen, jotta voidaan tutkia innovatiivista teknologiaa ja kestäviä menetelmiä vaarallisten jätteiden käsittelyä ja kemikaaleja sisältävän jätteen huoltamiseksi ympäristön kannalta minimaalisin vaikutuksin.

Suositus 28/2024: Jäteveden maastavienti Pohjoismaissa (A 1972/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne harkitsevat mahdollisuutta ottaa käyttöön Baselin yleissopimuksen vaatimusten lisäksi tiukempia kansallisia sääntöjä vaarallisten jätteiden maastaviennille ympäristön ja kansanterveyden suojelemiseksi.

että ne edistävät ja koordinoivat vaarallisten jätteiden ja jäteveden maastavientiä koskevia parhaita käytäntöjä sekä pyrkivät yhdessä parantamaan ympäristönsuojelua maiden rajojen yli.

että ne priorisoivat meriekosysteemien suojelua parantamalla sääntelyä ja valvontaa, joka koskee vaarallisia jätteitä sekä kemikaaleja sisältävää jätevettä vastaanottavia laitoksia kuten tanskalaisia teollisuusjäteyritystä RGS Nordicia.

Suositus 29/2024: Tekstiilien tuottajavastuuta koskevien yhteisten pohjoismaisten periaatteiden laatiminen (A 1969/UNH)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että laaditaan tekstiilien tuottajavastuuta koskevat yhteiset pohjoismaiset periaatteet, joiden odotetaan tulevan pakollisiksi pitkällä aikavälillä EU:n jätepuitedirektiivin tarkistamisen myötä.

Näin voidaan

- varmistua siitä, että saastuttaja maksaa.
- varmistua siitä, että tuottajavastuussa noudatetaan jätehierarkiaa ja että ensisijaisena tavoitteena on jätemäärän vähentäminen.
- turvata pohjoismaiselle tekstiilituotannolle reilut kilpailuedellytykset varmistamalla, että verkkokaupasta ostettavien vaatteiden yksityinen tuonti sisällytetään tuottajavastuuseen.
- Pohjoismaisen tuottajavastuun mukaan raportointiin tulee vaatia lisää avoimuutta. Lisäksi tulee laatia yhteinen sähköinen rekisteri. Tämä auttaa välttämään verkkokaupan vapaamatkustajia.
- edistää maasta jo viedyn jätteen siivoamista globaalissa etelässä uusien rahoitusmekanismien avulla.
- varmistaa, että Pohjoismaiden pienet markkinat voivat yhdessä olla merkittävässä asemassa tekstiilialan muuttamisessa kestävämpään suuntaan.
- laskea tekstiilien tuottajavastuujärjestelmien korvaukset mieluummin kappalemäärän kuin painon mukaan. Tällä tavoin pystytään varmistamaan paremmat ehdot painaville mutta kestäville tekstiililaaduille, kuten Pohjoismaissa tuotetulle villalle ja nahalle, ja heikommalla kevyille, muovipohjaisille kuiduille, kuten nailonille, polyesterille ja akryylille.
- tehdä yhteistyötä EU-järjestelmän keskeisten tukijärjestelmien kanssa teknisten ja digitaalisten apuvälineiden kehittämiseksi edistämään edellä mainittuja kohtia.

Suositus 30/2024: Vihreä verouudistus ja tulevaisuuden ilmastopolitiikka (A 1962/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että otetaan käyttöön nykyistä tasoa korkeampi yleinen kasvihuonekaasupäästövero ja sijoitetaan siitä saatavat ylimääräiset varat vihreään teknologiseen innovointiin, vihreisiin vaihtoehtoihin ja kompensointiin niille, joiden kasvihuonekaasupäästöt ovat pienempiä.

Suositus 31/2024: Vihreä verouudistus ja tulevaisuuden ilmastopolitiikka (A 1962/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suositaa Pohjoismaiden hallituksille,

että vahvistetaan ”saastuttaja maksaa” -periaatetta kansallisessa ympäristölain-säädännössä.

Suositus 32/2024: Pientilojen tukeminen (A 1960/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että tehdään aktiivisesti työtä pientilojen kehityksen tukemiseksi.
että laaditaan idealuettelo toimista, joilla voidaan tukea pientilojen kehitystä.

Suositus 33/2024: Aurinkokennojen käytön edistäminen suurilla pysäköintialueilla (A 1959/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että analysoidaan, millaista hyötyä saavutettaisiin, jos suurten pysäköintilaitosten yhteyteen vaa-
dittaisiin aurinkokennoja.

Suositus 34/2024: Luonnon monimuotoisuutta ja luonnonsuojelua koskeva pohjoismainen yhteistyö (A 1950/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että koordinoidaan ja mitoitetaan pohjoismaisia luonnonsuojeluun, ennallistamiseen ja yhtenäis-
ten käytävien perustamiseen tehtäviä panostuksia niin, että tuetaan paremmin vaelluslajien olo-
suhteita ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia vaelluslajeihin.
että perustetaan valvontaohjelma, jossa tarkkaillaan ihmisen ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia
vaelluslajeihin.

Suositus 35/2024: Globaalin biodiversiteettisopimuksen pohjoismainen seuranta (A 1992/UHN)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että se laatii analyysin ja arvioinnin siitä, minkä luonnon monimuotoisuustavoitteiden parissa
Pohjoismaat voivat tehdä yhteistyötä, mukaan lukien Pohjolan luonnolle tärkeät lajit, elinympä-
ristöt ja ekosysteemit.
että se järjestää edellä mainitun pohjalta biodiversiteettikonferenssin tarkoituksena keskustella
siitä, miten Pohjoismaat voivat toteuttaa luonnon monimuotoisuuskehityksen maailmanlaajuisen
tavoitteiden seurantaa.
että se laatii pohjoismaisen suunnitelman, joka sisältää tavoitteita ja panostuksia, joiden avulla
Pohjoismaat voivat parhaiten edistää luonnon monimuotoisuutta koskevien maailmanlaajuisen
tavoitteiden täytäntöönpanoa.

Suositus 36/2024: Pisa-tutkimus (A 1986/UKK)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että perustetaan opetusalan pohjoismainen verkosto tarjoamaan Pohjoismaiden opetusministe-
reille osaamistukea toimista, joilla parannetaan oppilaiden oppimistuloksia Pohjoismaissa. Eri-
tyistä huomiota tulee kiinnittää oppilaiden luetun ja sanojen merkityksen ymmärtämisen paran-
tamiseen.

Suositus 37/2024: Matkustusmahdollisuuksien parantaminen ja yksinkertaistaminen Pohjois-
maissa (A 1955/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,
että laajennetaan Pohjoismaiden olemassa olevaa joukkoliikenneverkostoa ja vahvistetaan ym-
päri vuorokautisten kuljetuksia esimerkiksi lisäämällä yöjunayhteyksiä.
että laajennetaan ja yhdistetään Pohjoismaiden välisiä joukkoliikenteen infrastruktuureja.
että kehitetään yhteinen lippujärjestelmä, jossa kansallisesta lippujärjestelmästä voi ostaa lipun
koko matkaa varten tarvitsematta kääntyä eri palveluntarjoajien puoleen.
että pyritään luomaan säännöstö, joka helpottaa matkalipun ostamista omalla paikallisella lippu-
sovelluksella kaikkialla Pohjoismaissa.

että pyritään parantamaan ja yhdenmukaistamaan infrastruktuuria esimerkiksi kehittämällä yhteiset standardit.
että otetaan käyttöön pohjoismainen Interrail-lippu, mikä tiivistäisi entisestään Pohjois-maiden välisiä yhteyksiä.

Suositus 38/2024: Kriisiaikojen infrastruktuuri (A 1988/UVU)

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että pyydetään selvitystä käynnissä olevista infrastruktuuritoimista, joilla on merkitystä Pohjoismaille kokonaisuutena.

että selvitetään, tullaanko yhteistyötä yhteispohjoismaisen siviili-infrastruktuurin kehittämiseksi mahdollisten kriisitilanteiden varalta vahvistamaan nyt kun Suomi ja Ruotsi ovat liittyneet Natoon.

että selvitetään, miten yhteistyötä voitaisiin vahvistaa ja tehdä siitä aikaisempaa järjestelmällisempää sekä viranomaistasolla että poliittisella tasolla.

LIITE 3 Pohjoismaiden neuvoston palkinnot 2024

Pohjoismaiden neuvosto jakaa vuosittain viisi palkintoa: kirjallisuuspalkinnon, elokuvapalkinnon, musiikkipalkinnon, ympäristöpalkinnon sekä lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon. Palkinnot ovat kukin suuruudeltaan 300 000 Tanskan kruunua (noin 40 000 euroa).

Pohjoismaiden neuvoston palkintojen tarkoituksena on tehdä tunnetuksi maiden tiivistä kulttuuriyhteistyötä. Kulttuuripalkinnoilla pyritään lisäämään kiinnostusta Pohjoismaiden kirjallisuuteen, kieliin, musiikkiin ja elokuvaan. Ympäristöpalkinto taas on tunnustus merkittävästä panostuksesta Pohjoismaiden kestävään kehitykseen. Pohjoismaiden neuvoston palkinnot ovat Pohjolan arvostetuimpia, ja niillä on myös vahva kansainvälinen asema.

Tänä vuonna Pohjoismaiden neuvoston palkintojen ehdokkaat esiteltiin ja voittajat julkistettiin televisiossa erikoislähetyksessä. Islannin yleisradioyhtiö RÚV:n tuottama ohjelma esitettiin 22. lokakuuta [norden.org](https://www.norden.org) -sivustolla ja kaikkien Pohjoismaiden tv-kanavilla. Palkintojen luovutustilaisuus järjestettiin Pohjoismaiden neuvoston istunnon yhteydessä Reykjavíkissa 29. lokakuuta.

Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinto 2024

Norjalainen kirjailija Niels Fredrik Dahl sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2024 kirjallisuuspalkinnon teoksestaan *Fars rygg* ("Isän selkä", suomentamaton). Palkinnon saajan julkisti suomalainen kirjailija Satu Rämö. Kirjallisuuspalkinto on jaettu vuodesta 1962 lähtien kaunokirjalliselle teokselle, joka on kirjoitettu jollain Pohjoismaiden kielistä.

Pohjoismaiden neuvoston lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinto 2024

Tanskalainen kuvittaja Jakob Martin Strid sai Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2024 lasten- ja nuortenkirjallisuuspalkinnon kirjastaan *Den fantastiske bus* ("Ihmebussi", suomentamaton). Palkinnon saajan julkisti islantilainen kirjailija Rán Flygenring.

Pohjoismaiden neuvoston elokuvapalkinto 2024

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2024 elokuvapalkinnon sai norjalaiselokuva *Sex*, jonka on ohjannut ja käsikirjoittanut Dag Johan Haugerud ja jonka ovat tuottaneet Yngve Sæther ja Hege Hauff Hvattum tuotantoyhtiölle Motlys. Palkinnon julkisti näyttelijä ja käsikirjoittaja Anna Neye.

Pohjoismaiden neuvoston musiikkipalkinto 2024

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2024 musiikkipalkinnon sai tanskalaissäveltäjä Rune Glerup viulukonsertostaan *Om Lys og Lethed* (*About Light and Lightness*). Palkinnon julkisti ruotsalainen laulaja-lauluntekijä Jenny Wilson.

Pohjoismaiden neuvoston ympäristöpalkinto 2024

Pohjoismaiden neuvoston vuoden 2024 ympäristöpalkinnon sai islantilainen arkkitehti Arnhildur Pálmadóttir hänen monitieteisestä lähestymistavastaan sekä hiilidioksidipäästöjen vähentämisestä ja kiertotalouden edistämisestä rakennusallalla. Palkinnon saajan julkisti islantilais-tanskalainen taitelija Olafur Eliasson.

POHJOISMAIDEN NEUVOSTO

Pohjoismaiden neuvosto perustettiin vuonna 1952. Neuvostossa on yhteensä 87 valittua jäsentä Suomesta, Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Islannista sekä Ahvenanmaalta, Färsearilta ja Grönlannista. Jäsenet jakaantuvat puheenjohtajistoon ja neljään valiokuntaan. Neuvoston puheenjohtajuus kiertää maiden välillä, ja varsinainen istunto pidetään maassa, jolla puheenjohtajuus kulloinkin on. Neuvoston tekemät päätökset lähetetään Pohjoismaiden ministerineuvostolle ja Pohjoismaiden hallituksille, jotka päättävät niiden toteuttamisesta.

Puheenjohtajisto vastaa yleisistä poliittisista ja hallinnollisista kysymyksistä, budjetista, ulko-, puolustus ja turvallisuuspolitiikasta. Toimii yleiskokouksena istuntojen välillä. Johtaa neuvoston työtä, vastaa työn koordinoinnista yhteistyössä parlamenttien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa –valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät kulttuuriin, tutkimukseen ja koulutukseen, peruskouluun, toiseen asteeseen, aikuiskoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön. Muita aihepiirejä ovat liikunta, kielet, elokuva ja media, yleinen ja monimuotoinen taide ja kulttuuri sekä lapsi- ja nuorisokulttuuri.

Hyvinvointi Pohjolassa –valiokunta työn keskiössä on pohjoismainen hyvinvointimalli, lapset, nuoret, vammaiset ja ikäihmiset sekä päihteet ja väärinkäyttö. Valiokunta käsittelee lisäksi tasa-arvokysymyksiä, kansalaisoikeuksia, demokratiaa, ihmisoikeuksia ja rikollisuuden ehkäisyä, kotouttamista, maahanmuuttoa ja pakolaisia, alkuperäiskansojen edellytyksiä Pohjoismaissa sekä rakennus- ja asuntopolitiikkaa.

Kestävä Pohjola -valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät ympäristön- ja luonnonsuojeluun ja luonnonvaroihin, sekä ilmastoasioita kuten ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Toimialaan kuuluvat lisäksi kuluttajan oikeudet, kalastushallinto, maatalous- ja elintarvikepolitiikka, ydinturvallisuus, luonnon monimuotoisuus ja kestävä kehitys.

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta käsittelee asioita, jotka liittyvät työmarkkinoihin ja työympäristöön, elinkeinoihin, kauppaan ja teollisuuteen, energiaan, rajaesteiden torjumiseen sekä liikenteeseen ja liikenneturvallisuuteen. Toimialaan kuuluvat myös talous- ja rahapolitiikka, aluepolitiikka ja tietotekniikka.

Tarkastuskomitean tehtäviin kuuluu pohjoismaisin varoin rahoitettavan toiminnan parlamentaarinen valvonta.

Vaalikomitea valmistelee istunnossa toimitettavat vaalit.

Pohjoismaiden neuvoston puoluerhyhmät

Vuodesta 1973 lähtien Pohjoismaiden neuvoston jäsenet ovat voineet muodostaa puoluerhyhmiä. Puoluerhyhmässä tulee olla vähintään neljä jäsentä, joiden tulee edustaa vähintään kahta eri Pohjoismaata. Neuvostossa on myös jäseniä, jotka eivät kuulu pohjoismaiseen puoluerhyhmään. Puheenjohtajisto päättää puoluerhyhmien rekisteröintiä koskevista säännöistä.

Pohjoismaiden neuvostossa on viisi puoluerhyhmää:

- Sosiaalidemokraattinen ryhmä
- Keskiryhmä
- Konservatiivinen ryhmä
- Pohjoismaiden vihreä vasemmisto
- Vapaa Pohjola

Pohjoismainen hyöty on keskeinen periaate pohjoismaisessa yhteistyössä, jonka lähtökohtana on:

- yhteisillä ratkaisuilla saatu huomattava myönteinen vaikutus verrattuna saman hankkeen toteuttamiseen kansallisesti, ”yhdessä olemme vahvempia kuin kukin erikseen”
- pohjoismaisen yhteenkuuluvuuden näkyvöittäminen ja vahvistaminen
- pohjoismaisen osaamisen ja kilpailukyyn parantaminen
- Pohjoismaiden kansainvälisten vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

